

Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys

Granlundin pihapiiri

Kannen kuva: Granlundin pihapiiri kuvattuna keväällä 2025

Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys

Granlundin pihapiiri

2025

Tilaaja:

Limingan kunta

Liminganraitti 10, 91900 Liminka

Tekijä:

Lukkaroinen Arkkitehdit Oy

Kauppurienkatu 12 b, 90100 OULU

www.lukkaroinen.fi

LUKKAROINEN

27.6.2025

Ella Honkanen, arkkitehti

Avustaja: Aino Löfbacka, arkkitehti

Lukkaroinen Arkkitehdit Oy

Sisällysluettelo

1 Johdanto 4
1.1 Kohde 4
1.2 Tehtävä 4
1.3 Perustiedot 5
2 Tausta 6
2.1 Kohteen taustaa lyhyesti 6
2.2 Kohteen ympäristön kehitys 8
2.2.1 Historiallisten ilmakuvien tarkastelu 8
2.2.2 Kaavalliset vaiheet 11
3 Rakentamisen vaiheet 13
3.1 1800-luvulta vuoteen 1946 13
3.2 Vuodesta 1946 1960-luvulle 15
4 Muutokset 16
4.1 Pihapiiri 16
4.2 Rakennukset 16
5 Nykytila ja säilyneisyys 18
5.1 Ympäristö ja pihapiiri 18
5.2 Rakennukset 26
6 Yhteenveto 69
7 Lähteet 71

1 Johdanto

1.1 Kohde

Granlundin vanha talonpoikaispihapiiri sijaitsee Tupoksen kylässä noin 7 kilometrin päässä Limingan keskustasta. Pihapiiri saa nimensä Granlundin suvusta, jonka omistuksessa maatila ja pihapiiri oli kolmen sukupolven ajan täydentyen ja muuttaen muotoaan vuosien varrella.[1] Limingan kunta osti kiinteistön vuonna 2023[2].

Eri vuosikymmenien kerrostumat näkyvät pihapiirissä monimuotoisena ja -ikäisenä rakennuskantana. Nykytilassa pihapiiri on yhdeksästä asuin- ja talousrakennuksesta koostuva kokonaisuus. Pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta, aitta, savu- ja pihasauna, navetta, lato, maakellari sekä huussi. Pihapiirissä on lisäksi leikkimökki. Asuinrakennukset ovat peräisin vuosilta 1926 ja 1952, vanhimmat talousrakennukset 1800-luvulta ja uudemmat 1900-luvun alusta 1960-luvulle[3]. Pitkäikäisimmät rakennukset ovat läpikäyneet korjauksia ja laajennuksia, jotka ovat jättäneet oman kerrostumansa niin rakennusten ulko- kuin sisätiloihinkin.

Kohdealueella on voimassa Oulun seudun yleiskaava 2020, jossa pihapiiri sijoittuu asuntoalueelle. Alueen voimassa oleva asemakaava on vahvistettu vuonna 1990. Asemakaavassa kohde sijoittuu erillispientalojen korttelialueelle. Kohde on vuonna 2010 arvotettu paikallisesti arvokkaaksi[4].

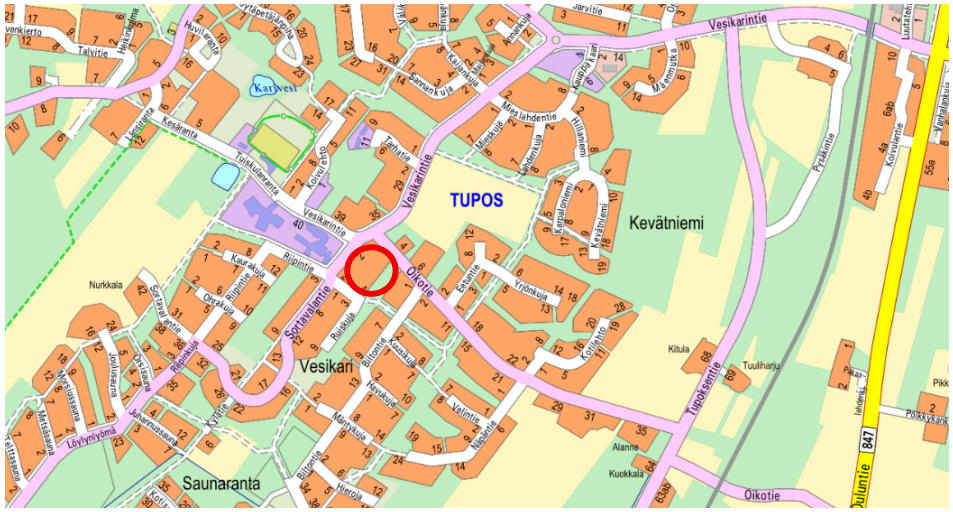
Kohde on Tupoksen kylän keskeisellä paikalla Sortavalantien, Vesikarintien ja Oikotien risteyksessä. Pihapiirin läheisyyteen sijoittuu Tupoksen keskeisiä lähipalveluita, kuten koulu ja kirjasto. Pihapiiri on historiallisten ilmakuvien tarkastelun perusteella yksi Tupoksen vanhimpia.

1.2 Tehtävä

Kohteesta laaditaan rakennuksen ominaispiirteiden selvitys, jossa kartoitetaan ja arvotetaan pihapiirin rakennusten ominaispiirteet. Selvityksen avulla voidaan asettaa suunnittelulle tavoitteita koskien esimerkiksi rakennuksen tai kokonaisuuksien säilytettäviä osia tai hyödyntää harkittaessa rakennuksen tai rakennusosan purkua[5].

Granlundin pihapiirin ominaispiirteiden selvitys laaditaan Limingan kunnan toimeksiannosta asemakaavamuutoksen liitteeksi. Kunnan tavoitteena on osoittaa tontti muuhun käyttöön. Vanhimpien hirsirunkoisten rakennusten, vanhan asuinrakennuksen ja aitan, siirtämistä pidetään mahdollisena. Selvityksen tavoitteena on dokumentoida kohteen nykytila ja kunto.

Selvitys on laadittu loppukevään ja alkukesän 2025 aikana Lukkaroinen Arkkitehtien toimesta. Lähdeaineisto kohteesta on vähäinen, eikä työhön sisältynyt arkistotyöskentelyä. Lähteenä on käytetty Limingan kunnan toimittamaa piirustusmateriaalia ja vanhoja ilmakuvia Maanmittauslaitoksen karttapalvelusta. Lähdekirjallisuutta on hyödynnetty. Kohteeseen on tutustuttu kohdekäynnillä 19.5.2025.

Ote Tupoksen opaskartasta, johon kohde on merkitty punaisella ympyrällä. Lähde: Oulun karttapalvelu.

[1] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[2] Vappula, haastattelu 19.5.2025
[3] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[4] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[5] KorjausRYL, 2023, s. 1

1.3 Perustiedot

Kohteen perustiedot	
Kohde	Granlundin pihapiiri
Osoite	Sortavalantie 2, 91910 Tupos
Kiinteistötunnus	425-402-94-15; 43-51
Alkuperäinen käyttötarkoitus	Asuin- ja maatalouskäyttö
Nykyinen käyttötarkoitus	Ei käytössä
Kiinteistön omistaja	Limingan kunta
Kaavallinen tilanne	Voimassa oleva asemakaava v. 1990 AO-4, Erillispientalojen korttelialue
Suojelutilanne	Ei suojelumerkintää
Arvottaminen	Paikallisesti arvokas (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2010)

Rakennuskohtaiset perustiedot			
Rakennus ja tunnus	Rakentamis-ajankohta	Laajuus	Rakentaja
1 Vanha asuinrakennus	1926	n. 80 m^2	Jaakko Granlund jr.
Laajennus (sauna)	1984		Arvo Granlund
2 Uusi asuinrakennus	1952	n. 150 m^2	Jaakko Granlund jr.
Laajennus	1979		Arvo Granlund
3 Navetta (aittarivi)	ennen v. 1946	n. 300 m^2	
Laajennus	1946–1996 välillä		
4 Savusauna	1800-l.		
Laajennus	1996		
5 Pihasauna	1950-l. (arvio)		
6 Aitta	1800-l.		
7 Lato	1946–1996 välillä		
8 Maakellari	1960		
9 Huussi	1960-l.		
10 Leikkimökki	1960-l.		

Pihapiirin rakennukset korostettuna ja numeroituna Googlen ilmakuvaotteen päälle. Rakennusten sijainti ja koko on arvioitu muun kartta-aineiston ja valokuvien avulla. Lähde: Google.

2 Tausta

2.1 Kohteen taustaa lyhyesti

Jaakko Granlund tuli torppariksi nykyisen pihapiirin paikalle ensin Puodinmäen ja myöhemmin myös Hynysen tiloille vuosina 1870–1885. Tilan hoitoa vuodesta 1908 eteenpäin jatkoi Granlundin poika, Jaakko Granlund nuorempi, joka lunasti tilan Anna ja Juho Hynyseltä vuonna 1920 ja Jaakko Puojinmäeltä vuonna 1922.[6]

Jaakko Granlund nuorempi (1885–1960) oli ison, 18 lapsisen perheen isä ja maanviljelijä. Hän oli kiinnostunut yhteiskunnallisista ja asioista ja vaikutti muun muassa maatilan naapurissa 1920-luvulta eteenpäin toimineen Tupoksen koulun ensimmäisen johtokunnan puheenjohtajana sekä Limingan kunnanhallituksessa.[7] Arvo Granlundin mukaan hänen isänsä Jaakko teki maatilasta elinkelpoisen tilan.[8]

Viimeisimpänä Granlundina tilaa on hoitanut nuoremman Granlundin poika, Arvo Granlund. Arvo Granlund (s. 1926) oli tuposlainen veturinkuljettaja ja myös mukana kunnallispolitiikassa. Hän teki muun muassa metallista veistostaidetta, jota sijoitti pihapiiriin. Granlundin tekemiä käyttöesineitä ja veistoksia on yhä pihapiirissä joitakin.[9]

Kolmen sukupolven asuttumana tila kehittyi torpasta toimivaksi, itsenäiseksi tuotantoyksiköksi 1800-luvun lopulta alkaen. Pihapiiri muotoutui perinteisen talonpoikaisarkkitehtuurin mukaiseksi toiminalliseksi kokonaisuudeksi asuin-, tuotanto- ja talousrakennuksineen Tupoksen keskeiselle paikalle.[10] Pihapiirin pääasiallinen käyttötarkoitus on ollut asuin- ja maatalouskäyttö. Osassa rakennuksia on pidetty myös väliaikaisesti alakoulun toimintaa, kun tien toisella puolella sijainnut Tupoksen kyläkoulu, jota myös Granlundin perheen lapset kävivät, paloi vuonna 1938[11].

Tupoksen kylä sijaitsee Liminganlahden rannalla Limingan kunnan pohjoisosassa. Kylän asutus on historian saatossa kuulunut monen eri kunnan alueelle ja noin

Valokuvassa on Limingan kunnanvaltuusto toimikaudelta 1954-1956. Valtuustossa kahtena toimikautena vaikuttanut Jaakko Granlund istuu kuvassa toisena oikealta. Lähde: Ihalainen, 1995, s. 369.

vuonna 1970 päätettiin Tupoksen kuulumisesta Limingan kuntaan. Limingan muiden kylien tapaan myös Tupoksen asutus sai alkunsa 1800-luvun torppariryhmistä.[12]

Torppien perustaminen mursi asutuskehityksen staattisuutta 1700-luvulta lähtien. Limingassa erityisesti 1800-luvun nopeasti kasvavan väestömäärän takia torpat, vuokraviljelmät, kuuluivat 1900-luvun alkukymmenille asti olennaisena osana liminkalaiseen asutusmaisemaan. Tyypillisesti torpassa viljellyn maan koko oli 0,5 – 2 hehtaaria ja torpan rakennukset olivat pääsääntöisesti vuokralaisen omaisuutta. Maaseudulla vuokramaita alettiin lunastaa 1900-luvun alkuvuosikymmeninä ja

[6] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[7] Vähäsöyrinki, 1994, s. 21
[8] Ihalainen, 1995, s. 130
[9] Ihalainen, 1995, s. 130; Rantala, haastattelu, 20.5.2025
[10] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[11] Vähäsöyrinki, 1994, s. 51
[12] Vähäsöyrinki, 1994, s. 19

vuokratilat itsenäistyivät myös Limingan pikkukylissä 1930-luvun loppuun mennessä.[13]

Asutus kylissä vakiintui ja talonpoikaisrakennuksista tuli näyttävä osa Limingan rakennuskulttuuria 1800-luvulta lähtien. Rakennukset ryhmiteltiin useimmiten umpinaisen neliöpihan ympärille. Keskeisimmän pihan kehyksen muodostivat yksi tai useampi asuinrakennus, aitoista sekä tallista koostuva pitkänomainen tallipuoji sekä navetta. Osaksi pihapiiriä kuului lisäksi talon- ja karjanpitoon liittyvä rakennuskanta, kuten aitat, ladot ja kellari sekä kauemmas pihasta vapaasti ryhmitellyt sauna, riihi ja paja. Toisen tavan mukaan asuinpiha ja talouspiha muodostettiin vierekkäisiin neliöpihoihin.[14] Talonpoikaisessa rakentamistavassa pihapiiri oli rakennusryhmän ohella toiminnallinen kokonaisuus, jossa rakennuksia oli ihmisten lisäksi eläimille, koneille sekä raaka-aineille ja tuotteille.[15]

Rakennusmateriaalina hirren lisäksi käytettiin lautarakenteita sekä varsinkin navettarakennuksissa luonnonkiveä. Pohjois-Pohjanmaalla talonpoikaisarkkitehtuurin erityispiirre on pohjalaistalo, joka kehittyi yksihuoneisesta savupirtistä useamman huoneen käsittäväksi uloslämpiäväksi rakennukseksi. Pohjalaistalolle tunnusomaisia piirteitä ovat suorakaiteen muotoon veistetty hirsikehikko ulkonevalla kuistilla, korkeat julkisivut sekä kaksilappeinen satulakatto.[16]

Sittemmin 1960-luvulta lähtien pienemmät talousrakennukset ovat monissa pihapiireissä saaneet väistyä suurempien tuotanto- ja talousrakennusten tieltä. Myös rakentamisen ja asumisen tavat sekä tarpeet ovat muuttuneet ajan saatossa.[17]

Arvo Granlund kuvattuna kotipihassaan maakellarin edustalla. Taustalla on tekijän omakuva "Tupoksen keisari". Metalliveistos esittää Granlundia armeija-aikana. Lempinimi sai alkunsa Granlundin toimiessa kylänsä edustajana metsästysoikeuksiin liittyvässä kiistassa. Lähde: Finna. Valokuvaaja Lauri Oino.

[13] Korte, 1977, s. 129-131
[14] Salmela, 2001, s. 16, 28
[15] Kovalainen & Louekari, 1994, s. 16
[16] Kovalainen & Louekari, 1994, s. 14, 16
[17] Salmela, 2000, s. 29

2.2 Kohteen ympäristön kehitys

2.2.1 Historiallisten ilmakuvien tarkastelu

Vuosi 1946

Vuoden 1946 ilmakuvan perusteella Tupoksen kylä koostuu yksittäisistä pihapiireistä pääteiden varrella. Granlundin pihapiiri sijoittuu nykyisiltä nimiltään pohjois-eteläsuuntaisen Vesikarintien sekä itä-länsisuuntaisen Oikotien risteyskohtaan. Muut pihapiirit sijoittuvat pääosin itä-länsisuuntaisen tieyhteyden varrelle. Tupoksen vuonna 1924 rakennettu koulu on nykyisen Vesikarintien toisella puolella samalla tontilla kuin nykyisin[18]. Maisema koostuu laajoista peltoalueista ja viljelysten keskelle muodostuvista metsäsaarekkeista. Ilmakuvan oikeassa laidassa pohjois-eteläsuunnassa kulkevista yhteyksistä vasemmanpuoleinen on ratayhteys ja oikeanpuolimmainen nykyinen Ouluntie.

Granlundin pihapiirin eteläpuolella olevaa peltoaluetta sekä risteykseen päin olevaa sisäänkäyntiliittymää lukuun ottamatta pihapiirin lähiympäristö on metsäinen. Kaakon suunnasta kulkeva Oikotie tulee liki pihapiiriä ja haarautuu pihapiirin eteläpuolella kiertäen sen pohjoispuolelta. Pihan liittymä on keskeisesti risteykseen nähden ja hahmotettavissa useasta tulosuunnasta.

Ilmakuva vuodelta 1946. Ylemmässä kuvassa on näkyvissä tilanne laajemmin Tupoksen kylässä. Alemmassa kuvassa on lähempi kuvaote pihapiiristä ja sen lähiympäristöstä. Lähde: Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

[18] Vähäsöyrinki 1994, s. 20

Vuosi 2000

Pääliikenneväylät pysyivät lähes samoina vuosien 1946–2000 välillä. Asutus ja rakentaminen on lisääntynyt teiden varsilla pääosin aiemmin metsäisille alueille laajentuen. Peltoalueet erottuvat ilmakuvasta asutuksen seassa ja ulkoreunoilla.

Vuoteen 1946 verrattuna pihapiirin lähiympäristössä on tapahtunut paljon. Nykyisen Oikotien linjausta on muutettu Granlundin pihapiirin koillispuolella ja pihapiiri on jäänyt kauemmas tiestä. Pihapiirin sijainti neljän tien polttopisteessä ei ole aiempaan tilanteeseen verrattuna yhtä keskeinen. Pihapiirin pohjoisreunalla aiemmin ollut puuton sisäänkäyntisivu on kasvanut umpeen ja pihapiiri on suojaisampi risteyksestä käsin. Eteläpuolella oleva viljelty peltoalue on hävinnyt ja osin sen paikalle on rakennettu asuinpiha rakennuksineen. Metsäinen puustovyöhyke pihapiirin itäpuolella on säilynyt. Tien länsipuolella Tupoksen vanha puukoulu on purettu ja tilalle rakennettu suurimittakaavaisempi koulurakennus. Aiemmin pelto- ja metsämaisemasta erottunut pihapiiri on tullut osaksi ympäröiviä asuinpihapiirejä.

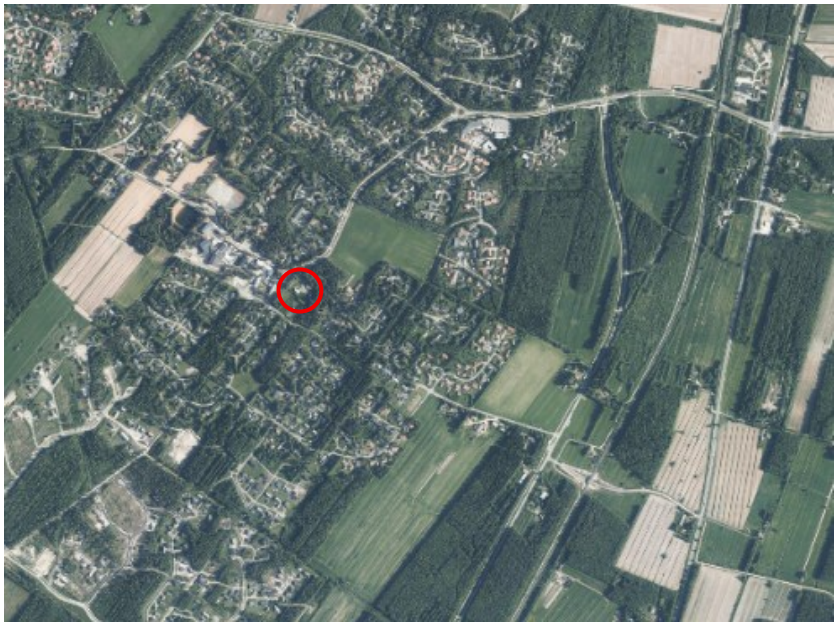

Ilmakuva vuodelta 2000. Ylemmässä kuvassa on näkyvissä tilanne laajemmin Tupoksen kylässä. Alemmassa kuvassa on lähempi kuvaote pihapiiristä ja sen lähiympäristöstä. Lähde: Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

Vuosi 2023

Vuosien 2000 ja 2023 välillä asutus on laajentunut ulospäin kaupunkirakenteessa. Vuoden 2000 ilmakuvassa hahmottuneet asutuksen keskellä olleet peltoalueet ovat pääosin hävinneet ja vähentyneet asutuksen ulkolaitamilla. Ratayhteyden ja Ouluntien itäpuolelle on rakentunut nykyinen E8-tie. Granlundin pihapiiri sijoittuu nykytilanteessa yhä keskeisesti neljän tien haaraan kylän keskustaan.

Metsäinen vyöhyke pihapiirin pohjois- ja itäsivulla on säilynyt. Eteläpuolisen pihapiirin rajalle on istutettu rajakasvillisuutta ja Granlundin pihapiiriä rakennuksineen ympäröikin jokaiselta sivultaan tiheä suojapuusto.

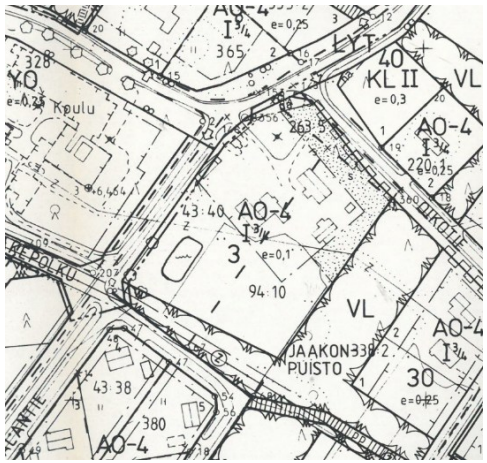

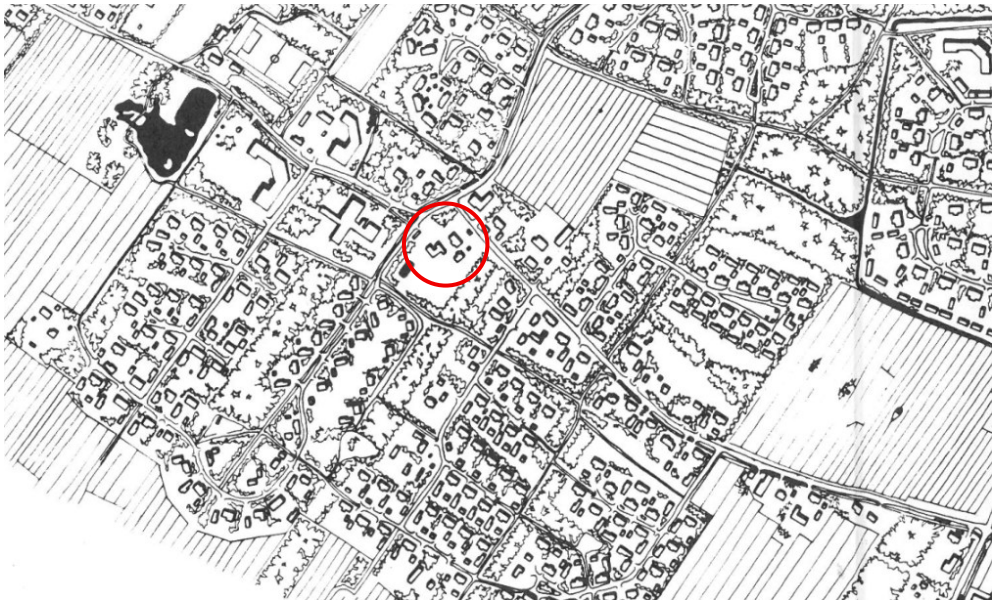
Ilmakuva vuodelta 2023. Ylemmässä kuvassa on näkyvissä tilanne laajemmin Tupoksen kylässä. Alemmassa kuvassa on lähempi kuvaote pihapiiristä ja sen lähiympäristöstä. Lähde: Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna.

2.2.2 Kaavalliset vaiheet

Kohde on sisältynyt vuonna 1986 laadittuun Tupoksen Vesikarin rakennuskaavaan, joka päivitettiin nykyisin voimassa olevalla, sisällöltään pitkälti vastaavalla, asemakaavalla vuonna 1990. Vuonna 1983 vahvistettiin myös yleiskaava, joka korvattiin kaavarungolla vuonna 1990.

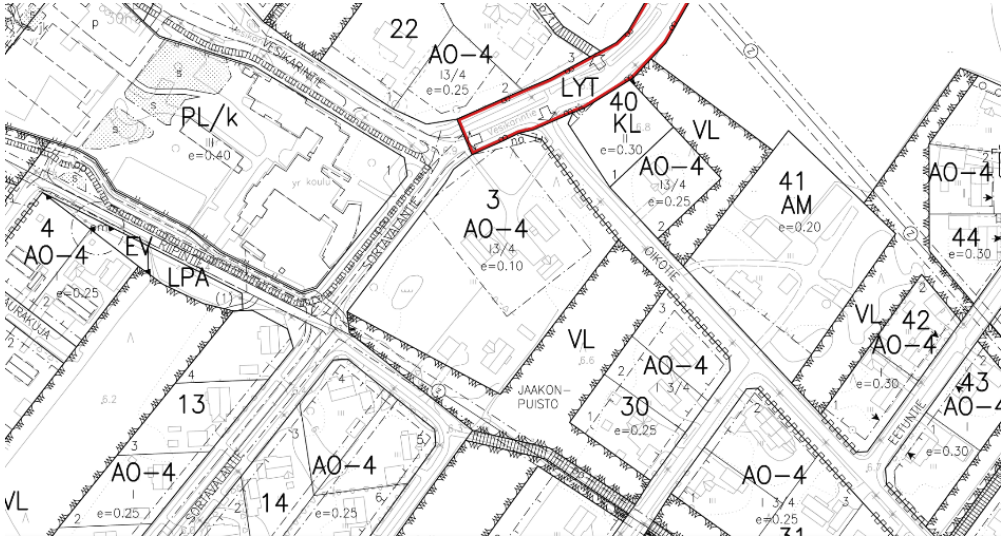

Vasemmalla yllä on Tupoksen Vesikarin rakennuskaava vuodelta 1986 sekä Tupoksen kaavarunko vuodelta 1990. Rakennuskaavassa pihapiirin koillissivun kasvillisuus on osoitettu säilytettäväksi. Alla on kaavarungon havainnekuva, josta hahmottuu pihapiirin sen aikainen rakennuskanta. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

Vuoden 1990 asemakaava

Nykyinen voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1990. Granlundin pihapiiri sijoittuu erillispientalojen korttelialueelle AO-4, joka on valtaosin osoitettu myös ympäröiviin kortteleihin. Pihapiirin pohjoiskulmassa on yleisen tien näkemäalueeksi varattu alueen osa. Sortavalantien toisella puolella pihapiiriä vastapäätä on lähipalvelurakennusten korttelialue. Oikotien ja Verikarintien risteykseen KL-merkinnällä on osoitettu liikerakennusten korttelialue. Pihapiirin itäpuolelle sijoittuva metsikkö, Jaakonpuisto, on asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi.

Ote voimassa olevasta vuoden 1990 asemakaavakartasta. Lähde: Limingan digitaalinen kaava-aineisto.

Asemakaavaluonnos

Alueella on vireillä asemakaavamuutos. Kaava-alue sijaitsee Vesikarin ja Saunarannan alueilla Tupoksen taajamassa ja käsittää Granlundin pihapiirin lisäksi Tupoksen koulun ja urheilukentän, asemakaavoittamattomia alueita Saunarannan alueella sekä liikenneväyliä. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on Tupoksen koulukorttelin säilyminen tarvittavassa laajuudessa sekä koulukäytöstä vapautuvan alueen kehittäminen Tupoksen kylän keskukseksi. Uuden keskuskorttelin lisäksi tavoitteena on selkeyttää Vesikarin alueen liikennejärjestelyitä ja parantaa liikenneturvallisuutta.[19]

Asemakaavaluonnoksessa Sortavalantien, Vesikarintien ja Oikotien risteykseen on osoitettu liikenneympyrä, joka viistää nykyisen pihapiirin pohjoiskulmaa. Granlundin pihapiiri sijoittuu kortteliin 3, johon on asemakaavaluonnoksessa mahdollistettu liike- ja toimistorakentaminen. Sortavalantien toiselle puolelle keskustakortteliin muodostuu Tupoksen keskusta pienen aukion ympärille. Granlundin pihapiiri puretaan kaavan toteutuessa[20].

Ote asemakaavaluonnoksesta. Lähde: Limingan digitaalinen kaava-aineisto.

[19] Limingan kunta, 2024, s. 3

[20] Limingan kunta, 2024, s. 29

3 Rakentamisen vaiheet

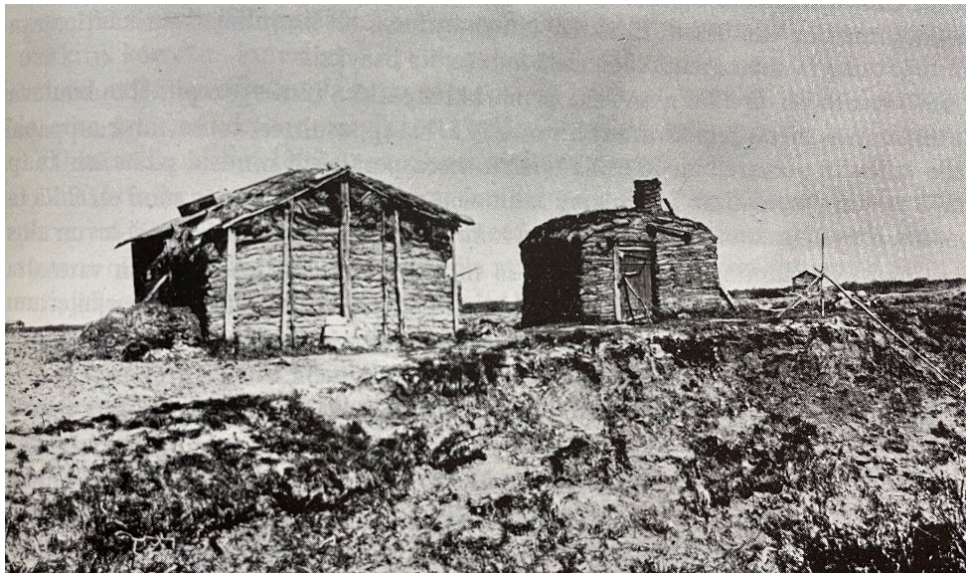
Pihapiirin alkuvaiheita koskeva tieto on vähäinen ja piirustusaineistoa on hyvin niukasti. Pihapiirin useimpien rakennusten sokkeliin merkitty rakennusvuosi helpottaa rakentamisen vaiheiden ajoittamista, mutta osan rakennusten rakentamisajankohdasta tai rakentajasta ei ole varmaa tietoa. Ensimmäinen historiallinen ilmakuva on vuodelta 1946 ja sitä käytetään tässä yhteydessä rakentamisen vaiheiden tunnistamisen apuna.

3.1 1800-luvulta vuoteen 1946

Annetulla ajanjaksolla tarkasteltuna kohde edusti tyypillistä umpipihaista talonpoikaispihapiiriä, jossa tavallisesti asuinrakennuksia vastapäätä sijoitettiin navetta ja aitat.[21] Vuonna 1946 koillissivulla sijaitsi myöhemmin purettu hirsitupa, kaakkoissivulla vanha hirsinen asuinrakennus, lounaassa edelleen paikallaan oleva aittarivi eli puoji, ja luoteessa tuntematon rakennus, mahdollisesti navetta. Puoji vaikuttaisi ilmakuvasta erottuvien kattolyhtyjen sekä nykytilan tarkastelun perusteella koostuneen kahdesta aitasta sekä niiden välissä olevasta tilasta, kenties tallista, joka useimmiten sijoitettiin osaksi puojia[22]. Niitylle oli sijoitettu latoja. Oletettavasti myös muut kiinteän asutuksen myötä tarpeelliseksi tulleet säilytystilat, erilaiset aitat, sijaitsivat pihapiirin laitamilla. Ajan rakennustapaan, materiaaleihin ja muotokieleen pohjaten voidaan olettaa pihapiirin satulakattoisten rakennusten muodostaneen yhtenäisen kokonaisuuden[23].

Ensimmäiset rakennukset

Jaakko Granlund rakensi tyhjälle tontille hirsisen pirtin ollessaan torpparina Hynysen ja Puojinmäen tiloilla vuosina 1870–1885. Pirtti kuitenkin paloi ja sen tilalle tehtiin tilapäisasunnoksi turpasmökki.[24] Uusi hirsitupa rakennettiin noin vuonna 1880 ja se sijoittui nykyisen uudemman asuinrakennuksen paikalle.[25]

Limingassa turpasmökit olivat erityisen yleisiä, sillä alue oli vähämetsäinen. Turppaista rakennetut asumukset olivat torppareiden ja mäkitupalaisten käytössä 1800-luvun alusta lähtien. Perinteisessä rakennustekniikassa tuvan ulkoseinät rakennettiin niittyjen pintakerroksesta leikatuista paloista eli turppaista.[26] Lähde: Liminkalaisten historiaa, 1977, s. 177.

[21] Niiranen, 1981, s. 15
[22] Salmela, 2001, s. 50
[23] Salmela, 2001, s. 29
[24] Vähäsöyrinki, 1994, s. 20
[25] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[26] Keränen, 2003, s. 107–111

Vanha asuinrakennus

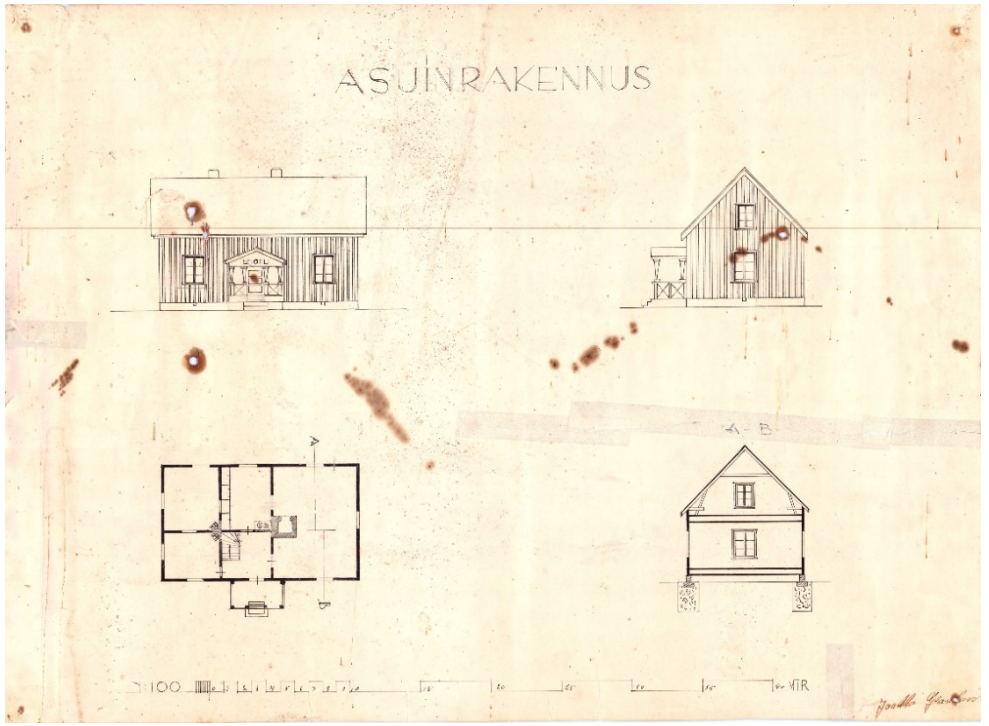
Granlundin poika, Jaakko Granlund nuorempi, jatkoi torpan hoitoa vuodesta 1908 eteenpäin. Suurin osa torpista ja mäkituvista muodostettiin 1920-luvulla itsenäisiksi tiloiksi[27] ja niin myös nuorempi Granlund lunasti tilan Anna ja Juho Hynyseltä vuonna 1920 ja Jaakko Puojinmäeltä vuonna 1922. Nuorempi Granlund rakensi vuonna 1926 hirsisen asuinrakennuksen isänsä rakentaman hirsituvan itäpuolelle.[28]

Vanhasta asuinrakennuksesta on yksi päiväämätön rakennuspiirustus, jonka on allekirjoittanut Jaakko Granlund. Piirustuksessa esitetään rakennuksen pohjakuva, kaksi julkisivua sekä poikittaisleikkaus ja se on oletettavasti laadittu rakentamista varten 1920-luvulla.

Piirustuksessa esitetty rakennus on puolitoistakerroksinen, kapearunkoinen ja siinä on jyrkkä harjakatto. Julkisivut ovat klassiset pystysuuntaisella ulkovuorauksella. Pääjulkisivussa sisäänkäynnin molemmin puolin on yksi ikkuna ja vastakkaisella julkisivulla kolme ikkunaa. Päädyissä on joko yksi tai kaksi ikkunaa ja ullakolle on osoitettu kooltaan hieman pienemmät ikkunat. Ikkunat ovat kuusiruutuiset. Sisäänkäynnin yhteyteen esitetty kuisti on koristeellinen pylväsaiheineen.

Julkisivut edustavat pohjalaistalon klassista arkkitehtuuria korkeahkoine julkisivuineen ja jyrkkine kattokulmineen. Klassisia piirteitä korostavat 1920-luvulla tyypillisesti käytetty kuusiruutuinen ikkunatyyppi sekä ulko-oven peilijako. Porstuan ulko-oven eteen rakennettu pylväsrakenteinen katos yleistyi talonpoikaistaloissa jo 1800-luvulla, mutta palasi suosioon jälleen 1920-1930-lukujen aikana.[29] Lautaverhousta alettiin käyttää hirsiseinissä 1800-luvulla. Pohjois-Pohjanmaalla sijainneiden maatilojen asuinrakennuksista hieman yli puolet oli ulkovuorattuja vuoteen 1938 mennessä.[30]

Asuinrakennuksen sisätilat on järjestelty siten, että porstuan oikealle puolelle sijoittuu tupa ja vasemmalle puolelle porstuakamari ja isompi kamari tulisijoineen. Keittotila on porstuan jatkeena. Porstuasta johtavat portaat ullakolle, jonne on sijoitettu myös ikkunat tilan käyttöä varten.

Granlundin pihapiirin vanhan asuinrakennuksen oletetut pääpiirustukset. Päiväämättömän piirustuksen on allekirjoittanut Jaakko Granlund. Piirustus löytyi rakennuksen takana olevasta vanhasta aitasta kenttäkäynnin yhteydessä. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

Talonpoikaistalon tärkein huone oli pirtti eli tupa, jonne talon elämä keskittyi etenkin talvisin. Pirtti oli monikäyttöinen: siellä työskenneltiin ja levättiin ja sen tulisijassa valmistettiin ruoka.[31]

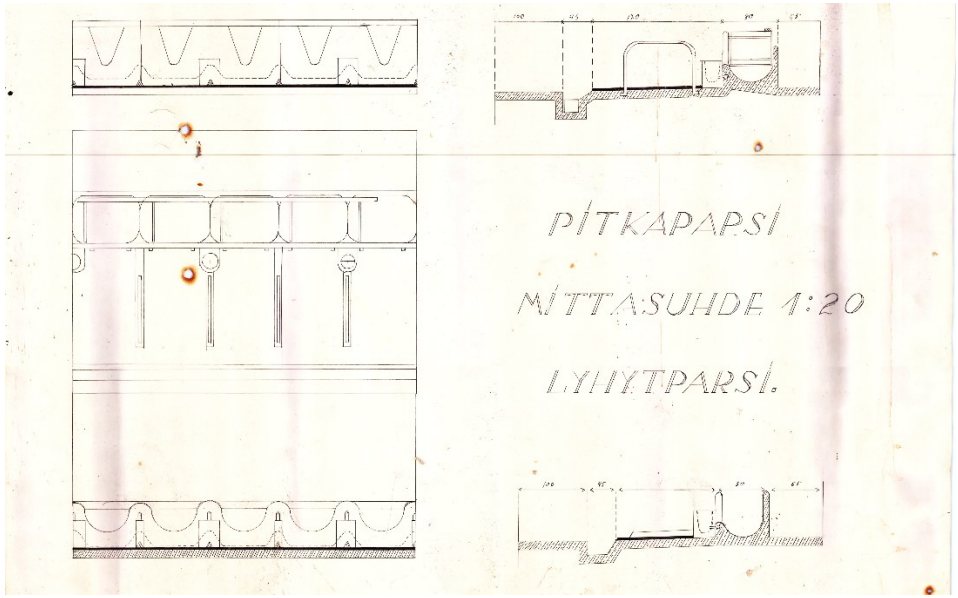
[27] Salmela, 2001, s. 28
[28] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[29] Härö & Kaila, 1976, s. 22-24
[30] Salmela, 2001, s. 36
[31] Kovalainen & Louekari, 1994, s. 58

Talous- ja apurakennukset

Hirsitupaa vastapäätä sijoitettiin hirsinen, pitkä ja kapea talousrakennus, nykyinen aittarivi eli puoji. Rakennuksesta ei ole rakennuspiirustuksia tai tietoa rakentamisvuodesta.

Kenttäkäynnin yhteydessä löytynyt piirustus navetan parsista on arviolta samanikäinen vanhan asuinrakennuksen piirustusten kanssa. Navetta on voinut sijaita pihapiirissä edelleen sijaitsevassa talousrakennuksessa tai pihapiiristä myöhemmin puretussa rakennuksessa.

Pihapiiriin kuuluva aitta sekä savusauna ovat Kioski-raportin mukaan peräisin 1800-luvulta ja oletettavasti rakennettu pihapiiriin Jaakko Granlundin aikana. Alun perin vaateaittana olleessa aitassa nukuttiin kesäisin. Aitassa säilytettiin myös ruumiita.[32] Savusaunan hirsisen osan sokkeliin vuosiluvuksi on merkitty 1915.

3.2 Vuodesta 1946 1960-luvulle

Uusi asuinrakennus

Jaakko Granlund nuorempi rakensi uuden asuinrakennuksen vuonna 1952 vanhan hirsituvan paikalle[33]. Asuinrakennuksen alkuperäisiä piirustuksia ei ole saatavilla. Vuonna 1979 rakennuksen laajentamisen yhteydessä laaditusta asemapiirustuksesta kuitenkin selviää, että uusi asuinrakennus oli pohjamitoiltaan samaa kokoluokkaa vanhan asuinrakennuksen kanssa. Lisäksi samana vuonna laaditussa muutospohjapiirustuksessa on erotettavissa himmeällä viivalla osa alkuperäisistä säilyneistä tai puretuista seinistä. Asuinrakennus vaikuttaisi käsittäneen porstuan lisäksi yhden suuremman avoimen tilan sekä yhden kamarin tai keittotilan. Rakennuksen sisäänkäyntikuisti sijaitsi sisäpihan puolella julkisivun oikeassa reunassa.

Talous- ja apurakennukset

Pihapiiriin sijoitettiin useita apurakennuksia 1900-luvun puolenvälin jälkeen. Pellolla sijainneiden latojen hirsistä koottiin parilato ja uuden asuinrakennuksen taakse siirrettiin vanha pihasauna, jota jatkettiin liiterillä vuonna 1957. Vuonna 1960 rakennettiin maakellari ja samalla vuosikymmenellä ulkohuussi, sekä maitohuone, joka on sittemmin ollut käytössä leikkimökkinä.[34]

Vanhan aittarivin taakse rakennettiin navetta vuosien 1946–1996 välillä. Osien väliin sijoitettiin yhdistävä osa, minkä lisäksi puojia jatkettiin liiterillä.

Yksityiskohtainen piirustus pitkä- ja lyhytparresta oletettavasti pihapiirin navettaa varten. Päiväämätön ja allekirjoittamaton piirustus löytyi kenttäkäynnin yhteydessä. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

[32] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[33] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[34] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998

4 Muutokset

4.1 Pihapiiri

Suurin muutos pihapiiriin on ollut umpipihan sulkeneen tuntemattoman rakennuksen purkaminen vuosien 1946–1996 välillä. Pihapiiri on ollut sittemmin yhdeltä sivultaan avoin luoteen suuntaan.

Pihapiirin pienemmät rakennukset ovat vaihtaneet paikkaansa mahdollisesti useampaankin kertaan ajan saatossa. Esimerkiksi pihan nurkassa sijainnut savusauna siirrettiin lähemmäs keskeistä pihapiiriä vuonna 1996[35]. Osaan talous- ja apurakennuksista liittyy lisäksi ajoittamattomia tilamuutoksia ja pieniä laajennuksia, joita käsitellään nykytilan kuvauksen yhteydessä tarkemmin.

4.2 Rakennukset

Vanha asuinrakennus

Kolmas tilaa hoitanut Granlund, Arvo Granlund, laajensi vanhaa asuinrakennusta saunaosalla vuonna 1984[36]. Asuinrakennuksen yhteyteen sijoitetut pesuhuone- ja saunatilat yleistyivät 1960-luvulla[37]. Laajennusosasta ei ole säilyneitä muutospiirustuksia. Vanhaan asuinrakennukseen on tehty myös muita ajoittamattomia tilamuutoksia, jotka voidaan todeta vertaamalla oletettuja alkuperäisiä rakennuspiirustuksia nykytilanteeseen.

Saunaosa sijoitettiin rakennuksen eteläpäätyyn siten, että laajennuksen keskiosaan sijoittui pukuhuone, sisäpihan puolelle pesutilat ja sauna ja metsän puolelle katettu kuisti. Laajennusosan yläpuolelle rakennettiin mahdollisesti yöpymistä palveleva ullakkotila, jonne johtavat jyrkät portaat kuistilta.

Mikäli vanha asuinrakennus toteutettiin alun perin piirustusten mukaan, on siitä myöhemmin jaettu porstuakamari varasto- ja wc-tilaksi sekä siirretty keittotila porstuan oikealle puolelle. Keittotilan ja pirtin välistä on purettu väliseinä, jolloin pirtti on jäänyt metsän puoleiselle julkisivulle pitkänä ja kapeana tilana. Kaikki tulisijat sekä porstuassa sijainnut ullakolle johtava porras on poistettu. Lisäksi sisääntulokuisti on laajennettu ja tehty puolilämpimäksi alkuperäisiin piirustuksiin verrattaessa.

Uusi asuinrakennus

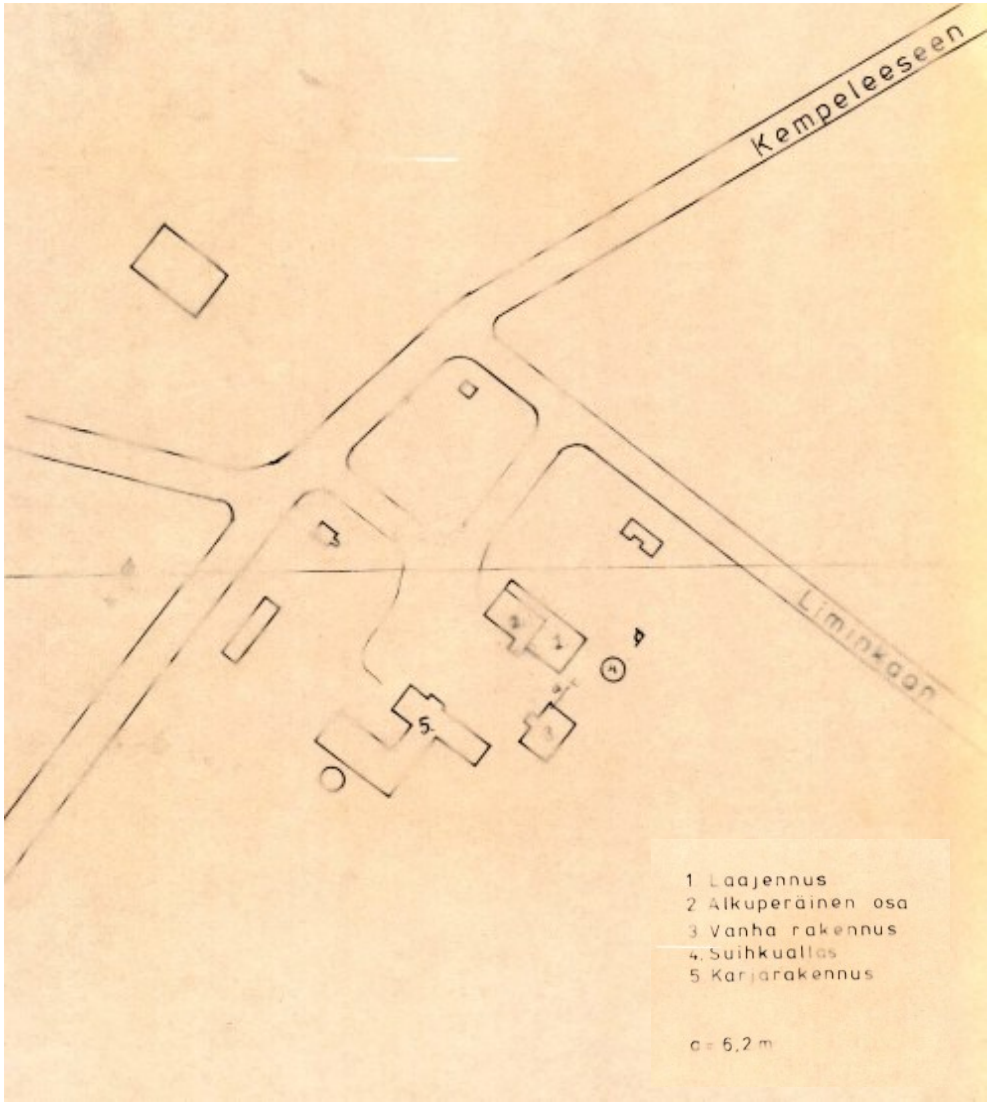
Muutospiirustukset uuden asuinrakennuksen laajennusta varten on päivätty vuodelle 1979.

Pohjapiirustuksessa erottuu himmeällä viivalla oletettavasti asuinrakennuksen alkuperäinen pohja, mikä vastaa myös asemapiirustuksessa esitettyä jakoa alkuperäisen ja laajennetun osan välillä. Alkuperäisestä osasta on säilynyt suurin huonetila rakennuksen kulmassa sekä mahdollisesti sisäänkäynnin sijainti.

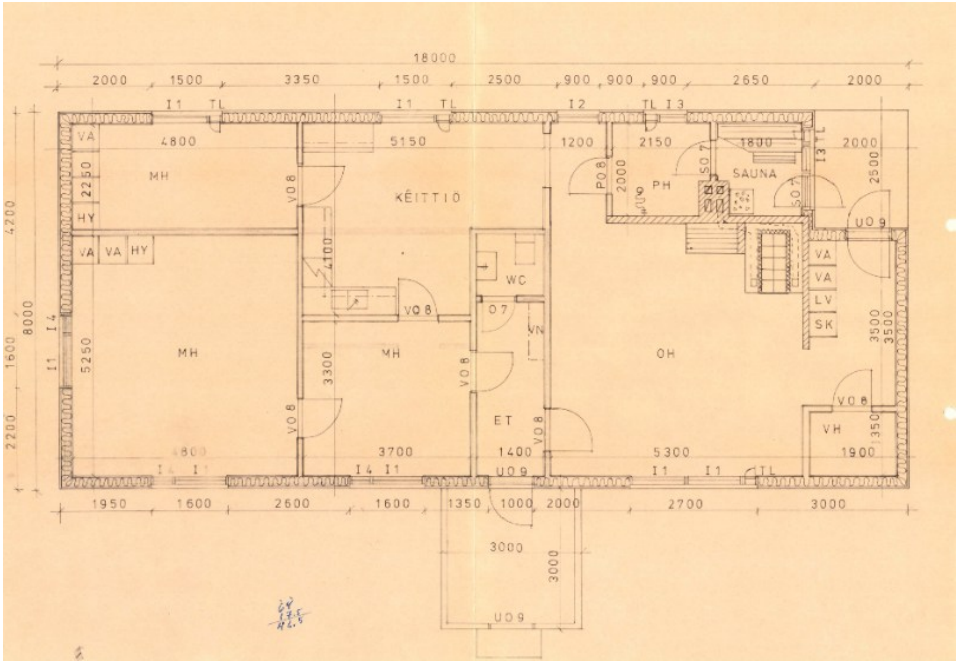
Piirustuksen mukaan laajennuksen yhteydessä alkuperäisestä osasta purettiin väliseinä ja muodostettiin eteiskäytävä rakennuksen keskelle. Suurin osa laajennuksesta sijoittuu rakennuksen itäpäätyyn, jossa on tulisijallinen olohuone, pesu- ja saunatilat sekä katettu kuisti. Alkuperäisen osan pohjoispuolelle on lisätty makuuhuone ja osin alkuperäistä tilajärjestystä muuttaen keittiö. Alkuperäisen osan suuri kulmahuone on osoitettu makuuhuoneeksi, jollainen on lisätty myös pihan puoleiselle julkisivulle.

Julkisivut on esitetty muutospiirustuksissa hyvin kevyesti. Alkuperäiseen osaan on osoitettu uudet, todennäköisesti aiempia suuremmat, ikkunat laajennusosan ikkunoihin yhteensopiviksi. Leikkauspiirustuksesta selviää, että asuinrakennus on puolitoistakerroksinen. Ullakko ainakin laajennusosan yläpuolella on kylmää tilaa. Julkisivumateriaaleiksi piirustukseen merkitty peltikate ja lauta. Rakennuksen lyhyissä päädyissä on esitetty julkisivun jakaminen kahteen eri kenttään vesikaton ja julkisivun leikkauspisteessä.

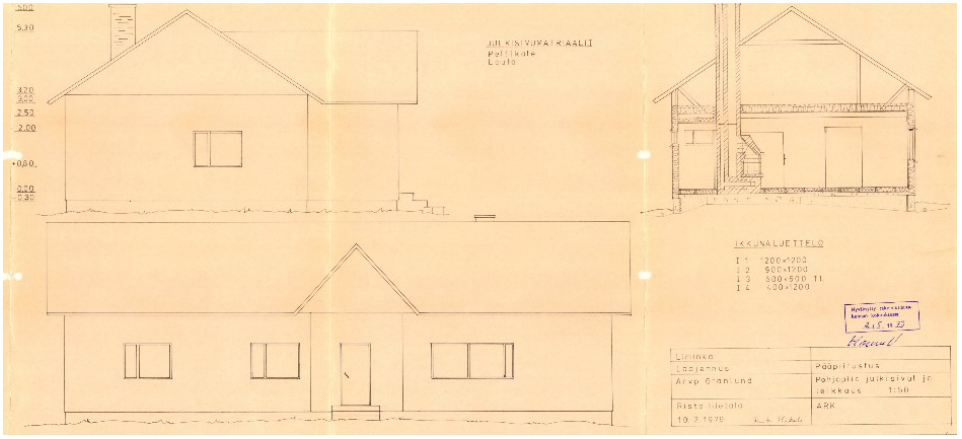
[35] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[36] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998
[37] Salmela, 2001, s.29

Uuden asuinrakennuksen laajennusta varten laadittuun asemapiirustukseen on merkitty rakennuksen alkuperäinen ja laajennettava osa. Asuinrakennuksen alkuperäinen hahmo ja koko vaikuttaa olleen samankaltainen vanhan asuinrakennuksen kanssa. Savusauna lienee merkitty aivan pihan pohjoiskulmaan. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

Muutospohjapiirustus vuodelta 1979. Piirustuksesta erottuvat himmeästi oletetut alkuperäiset ulko- ja väliseinälinjat. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

Muutospiirustuksessa on esitetty julkisivu luoteeseen sekä sisäpihan puolelle. Lähde: Limingan rakennusvalvonnan arkisto.

5 Nykytila ja säilyneisyys

5.1 Ympäristö ja pihapiiri

Granlundin pihapiiri sijoittuu kaupunkirakenteellisesti merkittävälle paikalle kolmen tien risteykseen sekä näkymäpäätteeksi Vesikarintieltä saavuttaessa. Pihapiiri on tiealueen erottaman pohjoispuolisen tiheän metsän sekä eteläpuolisen avoimen, vanhan viljelysmaiseman rajapinnassa. Sijainnista sekä kohteen poikkeamisesta ympäröivästä asuin- ja palvelurakentamisesta huolimatta, on pihapiirin rooli lähiympäristön laajojen näkymien osana vähäinen. Pihapiiri on runsaan ja iäkkään puuston turvin suojainen ja näkymiä keskeistä pihapiiriä kohti syntyy ainoastaan tarkkaan valituista kohdista. Rakennuksista parhaiten lähiympäristöön hahmottuvat pihapiirin laidoille sijoitettujen apurakennusten takajulkisivut sekä navetta.

Rakennusten ja tiealueiden välillä oleva runsas puusto ja kasvillisuus ovat ominaisia lähiympäristölle, johon Granlundin pihapiiri niiltä osin liittyy saumattomasti. Kohde muodostaa sen eteläpuolisen asuinpihan sekä näiden kulmaan sijoittuvan entisen peltoalueen kanssa ilmavan ja maalaismaisen kokonaisuuden. Ympäröivien tiealueiden toisella puolella sijaitsevat asuinrakennukset pihoineen ovat väljiä, mitä myös kohde osaltaan toisintaa. Voimakkain vastakkainasettelu syntyy Sortavalantien itäpuolella olevaan koulurakennukseen, joka hahmottuu pienimittakaavaisten apurakennusten pariksi.

Pihapiiri rajautuu pohjois-, itä- ja länsisivultaan tiealueisiin: Sortavalantiehen, Vesikarintiehen sekä Oikotiehen. Teiden myötäisesti pihapiiriä kiertää punainen säleaita, johon liittyy koristellut portinpylväät valaisimineen. Kohteen itäpuolella on metsäinen virkistysalue. Lounaan puolella on viereinen tontti rakennuksineen, joista Granlundin pihapiiri on erotettu puurivillä. Pihapiiriin on sisäänkäynti ja ajoyhteys Sortavalantieltä sekä Oikotieltä. Käytöstä poistuneita kulkuyhteyksiä on tontin kaakkoispuolella sekä lähellä tontin itänurkkaa Oikotien suuntaan.

Yllä näkymä Vesikarintieltä ja alla Sortavalantieltä kohti risteysaluetta. Vesikarintien varrella on iäkästä puustoa, jonka suojaan kuvassa vasemmalle sijoittuva pihapiiri jää. Sortavalantieltä käsin hahmottuu pihapiirin eteläpuolinen aukea entinen peltoalue.

Yllä pihapiiri muodostuu näkymäpäätteeksi risteysalueella. Maakellarin takaseinä tulee lähimmäksi tiealuetta ja osin puuston kanssa peittää näkymiä keskeiseen pihapiiriin. Alla näkymä kohti pihapiiriä Oikotieltä. Oikotien niin ikään puustoisesta maisemasta avautuu joitakin näkymälinjoja kohti pihapiiriä.

Pihapiiri ei juurikaan hahmotu Sortavalantieltä päin navetan rajatessa näkymiä.

Yllä näkymä pihan pohjoisnurkasta risteysalueelle. Pihapiiriä rajaa perinteinen, yksinkertainen punaiseksi maalattu aitatyyppi, jossa yläpäästään viistetyt laudat on kiinnitetty kahteen vaakalautaan. Alla näkymä kohti viereistä tiheää ja metsäistä virkistysaluetta. Kuvan edustalla on yksi pihapiirin omenapuista.

Näkymät kohti entistä ruohopintaista viljelyaluetta, josta pihapiiri on rajattu puurivillä. Maisema on säilynyt avoimena viljelyn lopettamisesta huolimatta.

Yllä sisäänkäynti pihapiiriin Oikotien puolelta. Betoniset, vihreäksi maalatut portinpielet ovat koristeelliset valaisimineen. Alla sisäänkäynti Sortavalantieltä. Ajoväylä kulkee savusaunan ohi.

Metsäisen virkistysalueen läpi on kulkenut yhteys pihapiiriin. Vanha reitti on erotettavissa kasvillisuuden seasta.

Sisäänkäynnit ohjaavat pihapiirin keskeisimpään osaan, entiselle umpipihalle, jota rajaavat asuinrakennukset ja navetta muodostavat pihapiirin selkärangan. Sisäpiha on avoin Sortavalantielle päin ja vanha asuinrakennus muodostuu avoimen sisäänkäynnin tulosivun vastapariksi ja on keskeisen pihapiirin hallitsevin rakennus. Sisäpihan ympärille ryhmittyneet rakennukset muodostavat kuitenkin kerroksellisen ja tasapainoisen kokonaisuuden yhtenevällä muotokielellä ja osittain yhtenevällä julkisivuvärityksellä.

Pihapiirin ulkoreunoilla olevat pienemmät apurakennukset sijoittuvat ilmavasti iäkkään puuston sekaan omina yksikköinään. Pihasaunaa lukuun ottamatta pihan apurakennuksia ei ole liitetty päärakennuksiin eriävin pihanpinnoin tai kulkureitein.

Pihapiirin eri-ikäisiä rakennuksia on osin yhtenäistetty toistuvalla detaljiikalla muun muassa ikkunoiden ja ovien pielilaudoissa sekä julkisivujen yksityiskohdissa. Punainen ulkoväritys on vallitseva, vaikkakin joukossa on myös joitakin ulkovärityksettään vaaleita rakennuksia.

Keskeinen piha on päällystetty asfaltilla. Uuden asuinrakennuksen edustalla on betonikivestä tehty patio. Pihapiirin ulkoreunoilla on vaihdellen metsänpohjaa, niittymäistä kasvillisuutta tai nurmikkoa. Pihapiirissä on myös joitakin isokokoisia luonnonkiviä. Rakennusten välille muodostuneet kulkureitit ovat kasvaneet osin umpeen, mutta ne ovat kuitenkin vielä havaittavissa.

Pihapiirissä on runsaasti erilaisia rakenteita, mikä todentaa pihapiirissä elettyä elämää sekä myös ilmeistä halua tehdä miljööstä viihtyisä. Erityisesti pihan varusteissa on näkyvissä pihapiirin viimeisimmän Granlundin, Arvo Granlundin, kädenjälki. Granlund teki puusta ja metallista muun muassa erilaisia valaisimia, koriste-esineitä sekä taidetta niin pihapiiriin kuin rakennuksiinkin liittyen.[38]

Suurimmat piharakenteet sijoittuvat uuden asuinrakennuksen itäpuolelle, jossa on muurattu tulisija vuodelta 1986 sekä uima-allas vuodelta 1987. Pihan pohjoisnurkassa on tuntematon betonirakennelma, johon on kirjattu vuosiluvut ”1965” ja ”1983”. Pihapiirissä on kaksi kaivoa: vinttikaivo savusaunan edustalla ja toinen pihasaunan edustalla. Navetan koillispuolella on lipputanko. Pihapiirissä on useita erilaisia valaisimia vapaasti sijoiteltuina rakennusten väliin. Pihasaunan vieressä on betoninen pyöreä pöytä ja pitkä penkki.

Sortavalantien ja Oikotien sisäänkäyntien kulkuväylät yhdistyvät sisäpihan nurkalla. Kolmelta sivultaan rajatun sisäpihan päänäkymäksi muodostuu virkistysalueen vastainen vanha asuinrakennus.

[38] Rantala, haastattelu 19.5.2025

Kasvillisuus on tärkeä osa pihapiiriä ja sijoittuu pääosin pihapiirin reunoille. Pihapiirin pohjoiskulman puusto on vanhaa ja tarjoaa pihapiirin apurakennuksille suojaisan paikan sen lomassa. Puusto muodostuu perinteisistä puulajeista: männyistä, kuusista ja koivuista. Vanhan asuinrakennuksen takana on kaksi omenapuuta. Istutuksia on useimman keskeisen rakennuksen edustalla sekä sivuilla istutusaltaissa. Kasvillisuuden osalta keskeinen pihapiiri on vanhan maatilapihan mukaisesti paljas ja avara.

Pihapiirissä on säilynyt hyvin maalaistalon pihapiirin piirteet. Asuinrakennukset ja keskeinen talousrakennus muodostavat umpipihamaisen, kuitenkin yhdeltä sivultaan avoimen, perinteisen talonpoikaismiljöön, jonka ulkolaitamille muut pienimittakaavaiset apurakennukset sijoittuvat vapaasti. Sisäpihaa rajaavat rakennukset ovat osin eri aikakausilta, mutta muodostavat yhtenevän ulkohahmon myötä yhtenäisen kokonaisuuden. Keskeinen pihapiiri on säilynyt maisematilaltaan avoimena puuston ja muun kasvillisuuden rajoittaessa näkymiä ympäröiville tiealueille. Kohteen välittömässä läheisyydessä ei ole uutta rakentamista ja aukeana säilynyt vanha peltoalue tarjoavat muistumia pihapiirissä eletystä elämästä.

Yllä näkymiä pihapiirin reunoille, jonne apurakennukset sijoittuvat puuston lomaan.

Vasemmalla kuvattuna pihapiirin valaisimia, jotka ovat Arvo Granlundin käsialaa. Metallisissa valaisimissa on yhtenevä lyhtyosa sekä koristeellinen jalka.

Yllä muurattu tulisija ja uima-allas. Alla tuntematon rakennelma, johon on kirjattu vuosiluvut 1965 ja 1983.

Pihasaunan edustalla on vinttikaivo, johon liittyy vipua ja vastapainoa hyödyntävä vedennostotyökalu.

Pihasaunan edustalla on betoninen pöytä istuimineen sekä toinen pihapiirin kaivoista. Ladon vieressä oleva kivirakennelma on mahdollisesti pätkä vanhaa luonnonkiviaitaa, jota koristavat sittemmin lisätyt posliinisista puhelinjohtimista tehdyt kuviot.

Pihapiirin useimpien rakennusten edustalla on ”lasinalusia” eli perennapenkkejä, joiden ihastelu onnistuu sisätiloista ikkunoiden läpi.

5.2 Rakennukset

Vanha asuinrakennus

Vanha asuinrakennus on puolitoistakerroksinen, jyrkkäkattoinen, ryhdikäs maalaistalo sisäpihan reunalla. Rakennuksessa on pääasiassa rauhallinen, symmetrinen aukotus. Rakennusmassasta sisäpihan puolelle ulkoneva kuisti on aukotettu yksittäisin, vierekkäin asetetuin ikkunoin kaikilta kolmelta sivultaan. Julkisivuissa on punaiseksi maalattu pystysuuntainen verhous, joka on rakennuksen päädyissä ja kuistissa jaettu kahteen kenttään vaakasuuntaisella tummalla vesipellillä. Vaakasuuntainen jako kertoo mahdollisesti 1800-luvun puolivälin tienoilla hirrestä salvattujen päätykolmioiden korvanneista rankorakenteisista päätykolmioista.[39] Nurkka- ja otsalaudat sekä ikkunoiden ja ovien pielilaudat ovat valkoiseksi maalatut. Rakennuksessa on punainen sementtitiilinen harjakatto, avoräystäät ja pellitetty savupiippu. Vesikourut ja syöksytorvet ovat valkoiset ja tehdasvalmisteiset. Vihreäksi maalatussa betonisokkelissa erottuvat lautamuotin jättämä kuvio sekä vuosiluvut ”1926” ja ”1986” sisäänkäynnin molemmin puolin.

Kaikki ulkoikkunat ovat todennäköisesti laajentamisajankohtana uusitut. Ikkunat ovat ullakon päätyikkunat pois lukien T-jakoiset. Ulkopuolella ikkunoissa on valkoiset karmit ja maalatut puunväriset kehykset. Ikkunat korostuvat julkisivuista paitsi pielilautojen valkoisen värin myös niiden koristeellisuuden vuoksi. Ikkunoiden alapuolella julkisivuverhouksessa on hammastava detalji ja yläpuolella on kallistettu tumma pelti. Ulko-ovet ovat myöhemmin uusitut. Ovet ovat paneelipintaisia ja niissä on korkea, kapea ikkuna.

Laajennusosa sulautuu rakennuksen alkuperäiseen hahmoon, mutta on erotettavissa alkuperäisestä rakennusmassasta poikkeavan aukotustavan sekä metsän puolella olevan kuistin myötä. Laajennusosan ikkunat ovat kooltaan alkuperäisen osan ikkunoihin nähden pienempiä ja ne on jaettu kahteen ruutuun vaakasuuntaisella jaolla. Laajennusosan päätyyn sijoitettu ullakkoikkuna poikkeaa rakennuksen muista ikkunoista mittasuhteiltaan.

Yllä oleva kuva on otettu alkuperäisen osan puolelta ja alla oleva laajennuksen puolelta. Rakennuksen hahmo on sisäpihan puolella yhtenäinen laajennuksesta huolimatta.

[39] Kaila ym., 1987, s. 31

Vanha asuinrakennus kuvattuna virkistysalueen puolelta. Laajennusosan päätyyn sijoitettu ullakkoikkuna on matala ja leveä verrattuna muihin rakennuksen kapeisiin ja korkeisiin ikkunoihin. Toiseen päätyyn sijoittuva ullakkoikkuna on mahdollisesti alkuperäinen.

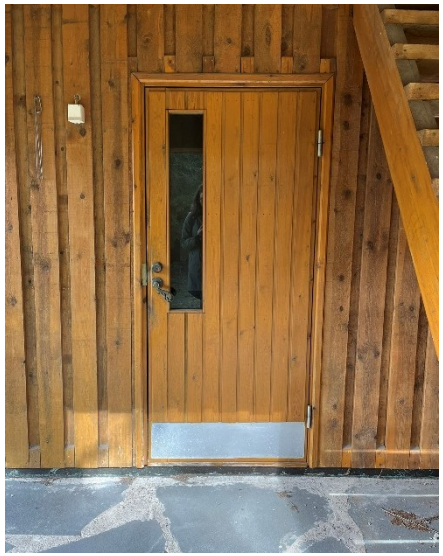

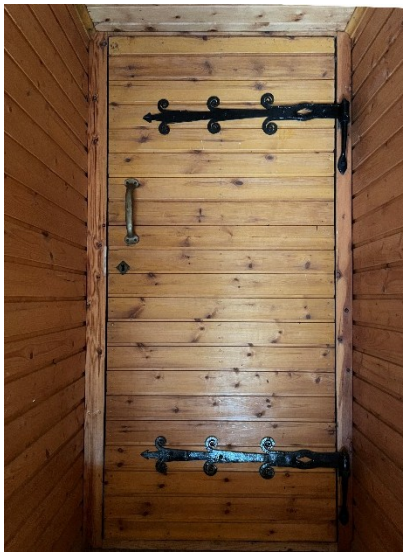

Laajennusosa erottuu selkeimmin rakennuksen alkuperäisestä hahmosta metsän puolelta. Saunaosan kuistiin on kenties otettu mallia uudemman asuinrakennuksen vastaavasta vilvoittelualueesta. Portaat johtavat ullakolla olevaan huoneeseen.

Sisäänkäyntikuistin jykevät otsalaudat koostuvat kolmesta laudasta. Paneelipintaisen ulko-oven yläpuolella on mahdollisesti alkuperäinen ikkuna. Laajennusosan kuistin ovi on myös paneelipintainen ja siinä on kapea ja korkea ikkuna. Alla oikealla on ullakkohuoneeseen johtava paneelipintainen ovi.

Ikkunoiden pielilaudat ovat koristeelliset kohokuvioineen ja ikkunoiden alapuolella ulkoverhousta on detaljoitu. Laajennusosan päädyssä olevaan ikkunaan liittyy myös valaisin. Ikkunapenkit ovat syvällä ulkoseinässä, mikä kertoo mahdollisesta lisäeristyksestä ulkoseinien ulkopinnassa.

Sisätiloissa alkuperäisessä osassa pihan puolelle on sijoitettu aputiloja: varasto, wc ja keittiö. Pirtti sekä makuuhuone ovat puolestaan metsän puoleisella pitkällä sivulla. Laajennusosa tilajärjestelyiden puolesta liittyy vaivattomasti kokonaisuuteen.

Pirtistä on käynti pukuhuoneeseen, jonka toisella puolella on pesu- ja saunatilat ja toisella vilvoittelukuisti. Sarjallisuutta ja näkymiä tilojen välillä syntyy pitkittäissuunnassa pirtin läpi. Tosin samasta syystä muodoltaan pitkä ja kapea pirtti jää luonteeltaan läpikulkumaiseksi tilaksi. Sisätilat ovat pienempiin tiloihin jaettuja ja käytävämäistä tilaa syntyy sisäänkäynnin yhteyteen. Visuaalista yhteyttä rakennuksen päätilasta, pirtistä, ei synny sisäpihalle, sillä pihan puoleiset ikkunat jäävät pienempien tilojen käyttöön.

Materiaalien osalta sisätiloissa on vahva 1980-luvun tunnelma. Sisäpinnat on kauttaaltaan uusitut todennäköisesti laajennuksen yhteydessä, eikä sisätiloissa ole materiaalien osalta aistittavissa eroa alkuperäisen ja laajennetun osan välillä. Lattiat ovat joko puuta tai puukuvioista muovimattoa. Katto on paneloitu. Seinissä on käytetty tapettia, käsittelemätöntä puupaneelia tai kipsilevyä. Märkätiloissa on vaaleita laatoitettuja pintoja.

Kaikki ikkunat ja väliovet ovat samalta aikakaudelta. Ovet ovat puisia peiliovia tai valkoisia laakaovia. Ikkunapuitteet ovat puunväriset. Etenkin sisääntulokuistin kooltaan pienten ikkunoiden leveät puitteet tekevät aukotuksesta raskaan oloisen.

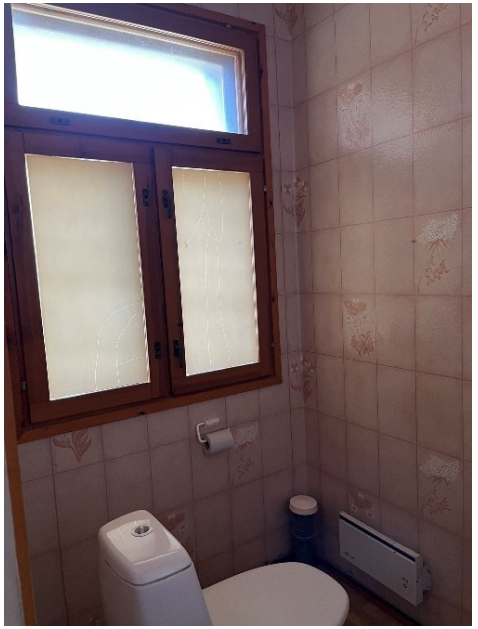
Keittiö on 1980-luvulta puupintaisine kalusteineen. Eteisessä oleva naulakko on arviolta 1950-luvulta.

Laajennuksen yläpuoliselle ullakolle sijoitettuun huoneeseen on käynti ulkokautta kuistin portaita pitkin. Huoneessa on puulattia, paneelikatto ja levytetyt seinät. Alkuperäisen osan vastaisessa ulkoseinässä on jätetty näkyviin pätkä vanhaa, punaiseksi maalattua hirsiseinää. Ullakkohuoneesta löytyy lisäksi rakennuksen ainoa vanha väliovi.

Sisäänkäyntikuisti on kauttaaltaan paneloitu ja runsaasti aukotettu. Kuistin jatkeena olevassa eteistilassa on arviolta 1950-luvulta oleva seinäkiinnitteinen naulakko. Eteisen yhteydessä on wc-tila, jossa tilaan nähden suurikokoisen ikkunan lasit on sumennettu.

Tupa on siirretty metsän puoleiselle julkisivulle, eikä tilan ikkunoista avaudu näkymää sisäpihalle. Kapean ja pitkänmallisen tilan läpi on kulku keittiöön ja laajennusosaan.

Sisäpinnat on uusittu kauttaaltaan ja hallitsevana materiaalina on luonnollisen värinen puupaneeli. Väliovet ovat saman sävyiset.

Oletettavasti alkuperäisen mukaisena tilana on säilynyt kulmaan sijoittuva makuuhuone, jonka sisäpinnat on sittemmin uusittu. Keittiö sijoittuu sisäpihan puolelle.

Alkuperäisestä makuuhuoneesta on pitkä näkymälinja laajennusosaan. Laajennukseen sijoittuu puku-, pesu- ja saunatilat.

Laajennuksen yläpuolisessa ullakkohuoneessa on puulattia, paneelikatto ja valkoiset levypintaiset vinoseinät. Iso ikkuna tuo tilaan runsaasti luonnonvaloa.

Ullakkohuoneeseen johtava ovi on sisäpuolelta vanha, maalattu peiliovi ja ulkopuolelta paneelipintainen. Huoneen seinät ovat muutoin levytetyt, mutta yhden seinän alaosaan on jätetty näkyviin alkuperäisen osan hirsistä, punaiseksi maalattua ulkoseinää.

Vanha asuinrakennus on säilynyt ulkohahmoltaan hyvin. Pohjalaistalon edustama klassisen arkkitehtuurin suhdemaailma kapeine runkoineen ja jyrkkine kattoineen on pitänyt pintansa laajennuksesta huolimatta. Myös todennäköisesti laajennettu sisääntulokuisti on mittasuhteiltaan kokonaisuuteen istuva ja rakennustyypille tavanomainen. Laajennusosan kuistin sijoittaminen rakennuksen takajulkisivulle on pääjulkisivun säilymisen kannalta ratkaisevaa. Vilvoittelukuisti on tyyliltään alkuperäiselle rakennusaikakaudelle vieras, joskin se luo selkeän rajan rakennuksen alkuperäisen ja laajennetun osan välille.

Rakennuksen julkisivumateriaalit sekä punainen väritys valkoisin ikkunapielin ja räystäslistoin korostettuina ovat rakennusaikakauden mukaiset. Julkisivun alkuperäinen aukotus on säilynyt. T-jakoiset ikkunat ovat myöhemmin uusitut ja mahdollisesti alkuperäisistä kuusiruutuisista ikkunoista eriävät, mutta kuitenkin 1900-luvun alkupuolen arkkitehtuurille tyypilliset. Aukotus on rauhallinen ja julkisivujen klassisen tyylin mukainen lähes kauttaaltaan, vaikka laajennusosan ikkunat poikkeavatkin mittasuhteiltaan alkuperäisestä osasta. Laajennetun osan ullakkoikkuna korostuu julkisivuista epätoivotulla tavalla poiketen tyylillisesti aikakauden rakentamisesta. Alkuperäisiä ulko-ovia ei ole säilynyt. Ovien ja ikkunoiden pielilautojen detaljiikka on omaleimainen piirre julkisivuissa, joskin aikakauden rakennukselle nykyisessä laajuudessaan hieman epätyypillinen. Sementtitiilikatto on aikakaudelle ominainen, mutta maalaistaloissa harvemmin käytetty katemateriaali[40].

Rakennuksen sisätilojen osalta säilyneisyys on vähäinen. Oletetusta alkuperäisestä tilajärjestyksestä on sellaisenaan jäljellä ainoastaan kulmaan sijoittuva makuuhuone. Pirtin luonne on päätilan sijaan läpikulkumainen ja tila on mittasuhteiltaan haastava. Tilojen sarjallisuus ja ympärikierrettävyys on hävinnyt tilojen pienempiin osiin jakamisen myötä. Päätiloista ei synny visuaalista yhteyttä sisäpihalle, sillä pääjulkisivulle sijoittuvat toissijaiset toiminnot, joissa osassa ikkunat on myös sumennettu. Alkuperäisen osan ullakolle ei ole pääsyä.

Muutostöissä on modernisoitu rakennuksen sisätiloja sen arvoja vähentävällä tavalla. Sisätiloissa ei ole materiaalien ja kalusteiden osalta säilynyt alkuperäisiä piirteitä 1920-luvulta. Pinnat on uusittu kauttaaltaan oletettavasti laajennuksen yhteydessä 1980-luvulla ja rakennuksen sisäasu on nykytilassaan oletettavasti suurimmaksi osaksi muutostöiden aikainen. Sisätiloissa ei ole erotettavissa rakennuksen eriaikaisten osien rajapintaa. Pääkerroksen ikkunat ja ovet ovat uusitut, kaikki tulisijat purettu ja sitä myöten myös tiloihin alkuperäisesti liittyneet käyttötarkoitukset ovat hämärtyneet.

Vanha asuinrakennus sijoittuu sisäpihalle keskeisesti. Taustalla on metsäinen virkistysalue.

[40] Härö & Kaila, 1976, s. 23

Uusi asuinrakennus

Ulkoapäin uusi asuinrakennus on yleisvaikutelmaltaan moniaiheinen. Rakennus on puolitoistakerroksinen, pitkänomainen ja harjakattoinen. Rakennuksen ulkohahmoa on yhtenäistetty laajennuksen yhteydessä, eikä alkuperäisen rakennuksen noppamainen hahmo ole erotettavissa julkisivuista. Rakennuksen runkosyvyyttä on kasvatettu ja kattoa loivennettu laajennuksen yhteydessä. Sisäpihan puolella on ulkoneva kuisti.

Rakennuksessa on valettu, vihreäksi maalattu sokkeli, johon on laajennuksen puolelle kirjattu ”1979”. Seinäpinnat on jaettu kenttämäisesti pääjulkisivussa sekä päädyissä vaaleansiniseen vaakasuuntaiseen puuverhoukseen sekä vaaleankeltaiseen rimoitetun julkisivun ilmettä tapailevaan peltiverhoukseen. Takajulkisivu on kauttaaltaan peltiverhottu ja sille sijoittuvalla vilvoitteluterassilla on pystysuuntainen puupaneeliverhous. Nurkka- ja otsalaudat sekä ikkunoiden pielilaudat ovat valkoiseksi maalatut. Tehostevärinä julkisivuissa on käytetty okraa. Katto on vihreää peltiä ja sieltä kohoaa kaksi savupiippua: peltiverhoiltu sekä tiilipintainen piippu. Rakennuksessa on avoräystäät ja valkoiset tehdasvalmisteiset vesikourut ja syöksytorvet.

Ulkoikkunat ovat ensimmäisessä kerroksessa pääosin uudet ja yhtenäiset. Alkuperäisen osan ikkunoissa on yksi ruutu ja pystysuuntainen tuuletusosa. Laajennusosassa on yksi leveä kaksiosainen ja tuuletusikkunalla varustettu ikkuna pihan puolella. Muut laajennusosan ikkunat ovat kooltaan vaihtelevia ja joko yksi- tai kaksiruutuisia. Kuistissa sekä ullakolla on vanhat kaksi- tai kolmiruutuiset ikkunat. Ikkunoiden pielilaudat ovat kauttaaltaan vanhan asuinrakennuksen kanssa samaan tyyliin detaljoidut. Kuistin ovi on mahdollisesti alkuperäinen ja siinä on kaksi vaakasuuntaista ikkuna-aukkoa sekä alaosassa pystysuuntainen panelointi. Takakuistilla on uudet, todennäköisesti laajennuksen aikaiset paneloidut ulko-ovet.

Rakennuksessa on kaksi katosta: umpiseinäinen sisäänkäyntikuisti sekä vilvoittelukuisti vastakkaisella julkisivulla. Sisäänkäyntikuistissa on loiva vihreä peltikatto. Ulkoseinät ovat alaosastaan peltiverhousta ja yläosastaan vaakasuuntaista puuverhousta. Kuistissa on vanhat ikkunat sekä ulko-oven yllä poikkeukselliset kattokulman mukaan vinotut ikkunat. Kuistin ovelle johtavat puiset portaat, joihin liittyy vihreäksi maalattu teräskaide. Pääjulkisivulla kuistin oikealla puolella leveän ikkunan yläpuolella on markiisi. Takajulkisivulla on laajennuksen yhteydessä tehty, rakennuksen massaan lovettu, okran värinen vilvoittelukuisti. Kuistilla on jykevät

Uusi asuinrakennus kuvattuna sisäpihan puolelta. Kuistin oikealla puolella on vuonna 1979 tehty laajennus, jonka rakennusvuosi on myös kirjattu rakennuksen sokkeliin.

puupilarit sekä koristeelliset paneelipintaiset ovet, joissa on detaljoidut takorautaiset helat. Kuistin lattiapinta ja ylimmät portaat ovat punaiseksi maalattua puuta. Alimmat askelmat on valettu betonista. Katon alapinta on puupaneelia.

Rakennuksen alkuperäinen osa jää kuvassa sisäänkäyntikuistin vasemmalle puolelle. Taka-julkisivulla okranvärinen vilvoittelukuisti jykevine puupilareineen on lovettu rakennuksen kulmaan.

Rakennuksen pääty suhdemaailmoineen ja sisäänvedettyine kuisteineen on epätyypillinen 1950-luvun alkuperäiselle rakentamisajankohdalle. Takajulkisivu on kauttaaltaan peltiverhottu ja muistuttaa rimaverhottua julkisivupintaa.

Ikkunoiden pielilaudoissa on samaa detaljiikkaa kuin vanhassa asuinrakennuksessa. Kuistissa on katon harjan mukaan kulmatut yläikkunat. Kuistin ikkunat sekä ovi vaikuttavat alkuperäisiltä. Rakennuksen alkuperäisessä osassa ikkunat ovat syvällä ulkoseinässä, mikä voisi kertoa ulkoseinien lisäeristyksestä.

Vilvoittelukuistin ovet ovat puupaneelilla kuvioidut ja niiden helat yksityiskohtaisesti detaljoidut.

Sisätilat ovat vuonna 1979 laadittujen piirustusten mukaiset. Keskellä rakennusta on pitkä ja kapea eteinen, josta sisätilat jakautuvat selkeästi yhteisiin oleskelutiloihin laajennuksen puolelle sekä tukitiloihin ja makuuhuoneisiin alkuperäisen osan puolelle. Olohuone ja makuuhuoneet sijoittuvat pääasiassa pihan puoleiselle julkisivulle, kun taas tukitilat, keittiö, pesu- ja saunatilat, sijoittuvat takajulkisivulle. Rakennuksen keskiosan tilat ovat suurimmaksi osaksi ympärikierrettävät. Osassa tiloista on useampi oviaukko, mutta pitkiä näkymälinjoja läpi rakennuksen ei synny.

Olohuone on kooltaan suuri ja pohjaltaan lähes neliön muotoinen. Laajennuksen muut tilat sisäänkäynteineen sijoittuvat olohuoneen sivuille aueten välittäviin tiloihin. Alkuperäiseen osaan sijoittuvat makuuhuoneet ovat keskenään erikokoisia, molemmat lähes neliön muotoisia, ja kulmaan sijoittuva makuuhuone erottuu selkeänä päämakuuhuoneena. Makuuhuoneiden välillä on sarjallisuutta. Laajennusosaan sijoittuva makuuhuone on kapea ja pitkänmallinen. Pohjamuodoltaan monikulmainen keittiö sijoittuu takajulkisivulle laajennusosan makuuhuoneen viereen.

Laajennusosassa on pääasiassa puulattia. Muovimattoa on käytetty kiinteissä komeroissa, keittiössä, sisääntulokuistissa sekä alkuperäisen osan tiloissa. Pesutiloissa on laattalattia. Kattopinta on laajennusosassa käsittelemätöntä puupaneelia ja oleskelutilassa tummanruskeiksi kuultokäsitellyt kattopalkit on jätetty näkyviin. Alkuperäisessä osassa on paikoittain mahdollisesti alkuperäistä valkoiseksi maalattua helmiponttikattoa 1950-luvulta sekä profiloidut kattolistat. Sisääntulokuistin katto ja seinät on paneloitu kauttaaltaan. Laajennusosan tiloissa seinät ovat joko levy- tai paneelipintaiset. Makuuhuoneissa on tapetoidut seinät. Oletettavasti ainoassa alkuperäisenä säilyneessä tilassa rakennuksen kulmassa on koristeellinen vaalea kuviotapetti.

Sisätilojen ikkunat ovat kauttaaltaan uusitut ja ikkunoissa on tummanruskeat puitteet. Väliovet ovat osin uusia ja osin vanhoja. Alkuperäisessä osassa on muutamia säilyneitä valkoiseksi maalattuja peiliovia. Myös kuistin sisäovi on vanha ja yhtenevä ulko-oven kanssa. Laajennusosassa on puu- tai laminaattipintaisia laakaovia.

Laajennusosassa on iso muurattu punatiilinen leivinuuni ja takka, joiden edustalla on laatoitettu alue. Sisääntulokuistin ikkunoiden alla on kiinteät puupintaiset säilytyspenkit. Keittiössä ja keittiön takana olevassa makuuhuoneessa on vanhoja kiinteitä kaappeja.

Sisäänkäyntikuisti on kauttaaltaan paneelipintainen. Sekä ulko-ovi että väliovi ovat 1950-luvun mallin mukaiset maalatut, ikkuna-aukolliset peiliovet.

Eteiskäytävä sijoittuu alkuperäisen osan puolelle. Eteiseen on vaihdettu puupintaa jäljittelevä muovimatto, mutta kattopinta on mahdollisesti alkuperäinen. Oikealla kulkuaukosta pilkistää vuonna 1979 tehdyn laajennuksen oleskelutilan muurattu seinä tulisijojen taustalla. Vasemmalle jää kaksi makuuhuonetta peräkkäin.

Eteisen viereinen makuuhuone on alkuperäisen osan puolella. Lattiassa on muovimatto, seinissä tapetti ja katossa mahdollisesti alkuperäinen paneelikatto. Sähköasennukset ovat seinän pinnassa. Alla olevassa kuvassa on alkuperäisen tilan kokoisena säilynyt makuuhuone.

Sähköasennukset kulkevat katon rajassa. Kattolista on profiloitu.

Kulmaan sijoittuvassa makuuhuoneessa on kuviotapetti sekä vanha, valkoiseksi maalattu peiliovi.

Laajennusosan sisätiloissa pintamateriaalina on käytetty puupaneelia. Kattopalkit on jätetty näkyviin. Oleskelutilan muurattua seinää vasten on leivinuuni ja takka ja tulisijojen takana muuratun seinän toisella puolella on pesu- ja saunatilat. Kulku vilvoitteluterassille on olohuoneen sivussa.

Olohuoneeseen on sijoitettu leveä ikkuna sisäpihan puolelle.

Pesutilassa on laatoitettu lattia ja seinät sekä paneloitu katto. Sauna on paneloitu kauttaaltaan ja sieltä on suora kulku vilvoitteluterassille.

Keittiössä on puupintaa jäljittelevä muovimatto, paneelikatto ja levytetyt seinät. Keittiön välitilassa on kuvioituja laattoja. Keittiön kalusteet lienevät ainakin osin alkuperäisiä laajennuksen ajalta. Vasemmasta ovesta on käynti alkuperäiseen osaan ja oikeasta laajennuksen aikaiseen makuuhuoneeseen, jonka kulkuaukkoon on siirretty vanha ovi.

Keittiön takana oleva, laajennusosaan tehty kapea makuuhuone.

Uuden asuinrakennuksen ulkohahmossa on näkyvissä vahvimmin laajennuksen aikainen ulkoasu, jossa ei ole juurikaan säilyneitä piirteitä 1950-luvulta. Oletettuun alkuperäiseen 1950-luvun asuinrakennuksen noppamaiseen typologiaan nähden asuinrakennus on nykytilanteessa pitkänmallinen, syvärunkoinen ja loivakattoinen. Laajennusosa sulautuu alkuperäisen rakennukseen massaan siten, että eriaikaisten osien tunnistaminen on haastavaa. Sisääntulokuisti vastaa massoittelultaan tyypillistä yksinkertaista ja harjakattoista jälleenrakennuskauden kuistia, johon ulko-ovi on sijoitettu epäsymmetrisesti toiseen reunaan[41].

Julkisivuissa säilyneisyys on heikko. Oletettu alkuperäinen puuverhous on korvattu pääosin metalliverhouksella, eivätkä kenttiin jaetut vaakalaudoitetut osat ole jälleenrakennuskauden arkkitehtuurille tyypilliset. Punamullan ohella värityksellään vaaleat ulkoseinät ovat kuitenkin perinteiset maatilan asuinrakennukselle. Ikkunat on ensimmäisessä kerroksessa uusittu ja yhtenäistetty kauttaaltaan. Alkuperäisiä aukkokokoja on levennetty, mikä on muuttanut alkuperäisen osan julkisivusommitelmaa vahvasti 1970-1980-luvun mukaiseksi. Sisääntulokuistissa on poikkeukselliset, viistettykulmaiset vanhat ikkunat. Pielilautojen koristeaiheet ovat julkisivun erityispiirteitä, mutta epätyypillisiä niin alkuperäisen kuin laajennuksenkin aikaiselle arkkitehtuurille.

Sisätilojen järjestely on vuoden 1979 muutosten mukainen. Rakennusvuodelta 1952 on alkuperäisen mukaisena tilana säilynyt iso makuuhuone rakennuksen kulmassa. Alkuperäisen osan puolella tilojen välillä on sarjallisuutta.

Materiaalien osalta sisätilat ovat kerrokselliset. Pintamateriaaleissa ja rakennusosissa on selkeästi erotettavissa alkuperäiset osat sekä myöhemmin tehdyt muutokset. Alkuperäisen osan puolella on säilyneitä väli- ja ulko-ovia, kattopanelointeja ja tapetointeja. Laajennusosan materiaalit ovat 1970-luvun mukaiset ja säilyneet alkuperäisinä.

[41] Salmela, 2001, s. 36

Navetta

Navettarakennus muodostuu sisäpihaa rajaavaa vanhasta aittarivistä, puojista, sekä sen taakse myöhemmin rakennetusta navetasta. Navettarakennuksen massa koostuu samansuuntaisista, puolitoistakerroksisista ja pitkänmallisista puojista ja navetasta, joiden välissä on vastakkaiseen suuntaan oleva yksikerroksinen yhdistävä osa. Kaikki osat ovat harjakattoisia. Puoji ja navetta ovat toisiinsa nähden hieman limittäin. Navettaosaan verrattaessa puoji on pienimittakaavaisempi ja siinä on jyrkempi kattokulma. Tunnusomaisen piirteen navettarakennukselle antaa vanhoista aitoista kohoavat kattolyhdyt.

Rakennuksessa on kauttaaltaan valettu betonisokkeli, jonka vihreä maali on paikon rapissut pois. Rakennuksen kaikki ulkoseinäpinnat ovat puisia ja punaiseksi maalattuja. Puojin julkisivut ovat osin hirsipintaiset ja osin rima- tai pystyverhotut. Hirsisessä osassa nurkkasalvokset on peitetty listoin. Navetassa sekä väliosassa on vaakasuuntainen paneeliverhous. Nurkka- ja otsalaudat sekä ikkunoiden ja ovien pielilaudat ovat valkoiset. Vanhan osan aitoissa on oletettavasti alkuperäiset ullakkoikkunat. Aittojen väliin jäävässä osassa on myös vanhat, yksi-, kaksi- tai kolmiruutuiset, ikkunat. Myös navetan ikkunat ovat todennäköisesti alkuperäiset. Paneloidut ulko-ovet ovat yhtenäiset läpi julkisivujen, mistä päätelleen ne on uusittu kenties navetan rakennustyön yhteydessä. Puojin ulko-ovissa on kuitenkin vanhat lukot.

Rakennuksen kaikissa osissa on katon sävyiset vihreät vesikourut ja syöksytorvet. Katto on vihreää peltiä ja yhtenevä rakennuksen kaikissa osissa. Navettarakennuksessa on kaksi piippua: muurattu piippu vanhan osan harjalla sekä pellitetty piippu navetan harjalla. Vanhan osan pääjulkisivuun liittyy myöhemmin lisätty vaakaverhoiltu katos, joka muistuttaa hieman vanhaa maitolaituria.

Puojissa on neljä kulkuaukkoa sisäpihan puolella. Vasemmalta oikealle lueteltuna tiloja ovat aitta, autotalli, karjakeittiö sekä liiteri. Vanha osa on osin puolitoistakerroksinen. Päädyssä olevan aitan portaiden kautta on kulku ullakolle, joka sijoittuu samaisen aitan sekä autotallin päälle. Toisen aitan ullakolle ei ole pääsyä. Kulku takana olevaan navettaan on karjakeittiön kautta. Yksikerroksisessa välittävässä osassa on navetan toimintoja sekä työkonetila. Itse navetta on yhtenäistä tilaa, jonka yhdellä sivulla on ylisille johtavat puurakenteiset portaat.

Pihan puolelle sijoittuu navettarakennuksen vanhin osa, aittarivi. Rakennuksen kaksi päämassaa ovat hieman limittäin toisiinsa nähden ja myöhemmin rakennettu navettaosa jää katselukulman mukaan osin kokonaan piiloon vanhan osan taakse.

Navettarakennuksen pääty ja takajulkisivu.

Navetta koostuu kahdesta päämassasta, joiden väliin jää yksikerroksinen välittävä osa. Puojin päätyaitta on hirsipintainen.

Aittarivin yhtenäistä tyyliä olevia ulko-ovia. Karjakeittiöön johtavassa ovessa on teemaan sopivaa detaljointia.

Väliosan ja uuden osan paneelipintaisia ulko-ovia.

Maitolaituria muistuttavassa katoksessa on kulku karjakeittiöön. Syvennyksessä oleva rakenne on mahdollisesti hyllykkö. Ikkunat ovat vanhat ja mahdollisesti alkuperäiset.

Puojin päätyyn sijoittuvan aitan lattia on valettua betonia. Sisäseinät ovat hirsipintaiset ja käsittelemättömät. Katossa ovat näkyvillä hirsipalkit, joista osa on uusittu leveillä lankuilla. Aitassa on jyrkät, puupintaiset ja käsittelemättömät ullakolle johtavat portaat. Aitan ullakolla on lautalattia. Hirsirunko on tehty ulkoseinien ja vesikaton leikkauspisteeseen ja yläpuolelle jäävän osan pystysuuntainen ulkoverhous on näkyvissä sisätiloissa. Kattoa kannattavat pyöreät hirsipalkit. Sisäkatto on verhoamaton ja vesikaton rakenteet ovat näkyvissä. Autotallin päälle jatkuva ullakkotila rajautuu toisen vanhan aitan päätyyn, jossa on vaaleaksi maalattu vaakasuuntainen puupanelointi. Aitassa on 1950-luvulta olevia seinäkaappeja ja sähköt on tehty pintavetoina.

Autotallin lattia on valettua betonia. Sisäseinät ja -katto ovat keltaiset ja levypintaiset. Sähköt on tehty pintavetoina. Takaseinällä on yksi neliön muotoinen, yksiruutuinen kiinteä ikkuna, jossa on valkoiset karmit ja puitteet. Parioven sisäpuoli on levytetty.

Karjakeittiö sijoittuu toiseen vanhaan aittaan. Tilassa on valettu betonilattia sekä levyseinät, jotka on pinnoitettu ohuella rappauskerroksella ja maalattu alaosastaan vihreällä. Seinien yläosa on keltainen. Sisäkatto on laudoitettu ja käsittelemätön. Tilassa on vanhoja kiinteitä ja maalattuja yläkaappeja mahdollisesti 1950-luvulta, työtasoja sekä vanha, vihreä Porin Matti -lämmitysuuni. Työtilassa on yksi kolmijakoinen ikkuna sisäpihan puolelle.

Puojin toiseen päätyy sijoittuvassa liiterissä on valettu betonilattia. Seinät ovat verhoamattomat. Päätyseinän yläosassa on yksiovinen luukku. Aitan puoleisessa seinässä on näkyvissä rakennuksen vanha, pystylaudoitettu ja punaiseksi maalattu pääty. Sisäkatto on verhoamaton ja vesikaton rakenteet ovat näkyvissä. Pyöröhirsiset ympäröiviin seiniin tukeutuvat tukirakenteet ovat näkyvä osa liiteriä ja paljastavat osan myöhemmin lisätyksi osaksi aittariviä.

Puojin ja navetan väliseen osaan sijoittuvaan työkonetilaan on käynti sekä kahden pariulko-oven että navetan kautta. Myös työkonetilan lattiapinta on valettua betonia. Seinäpinnat ovat ulko-oviseinää lukuun ottamatta ympäröivien tilojen vanhoja ulkoseiniä verhoiltuine ja maalattuine pintoineen. Sisäkatto on verhoamaton. Tilan keskellä oleva jykevä puupilari sekä ympäröiviin seiniin tuetut rakenteet ovat huomattava osa tilaa. Pariulko-ovet ovat puurakenteiset ja levytetyt ylä- ja alaosastaan. Navettaan johtava väliovi on 1950-luvun mallin mukainen.

Navetan lattia on valettua betonia. Kattopinta on laudoitettu ja valkoinen. Ullakon lattia on osin purettu ja palkit korvattu uusiin ja tila on siten avoin myös ullakkotilaan. Seinät ovat levypintaiset ja niissä on ohut rappauskerros. Seinän alaosa on joko vaaleansininen tai -harmaa ja yläosa valkoinen. Navetassa on neliön muotoisia, kiinteitä yksiruutuisia ikkunoita, jotka on asetettu joko yhden tai useamman ikkunan sarjoihin vierekkäin. Ikkunoissa on valkoiset karmit ja puitteet. Ulko-ovien sisäpinnat ovat joko puiset sekä osin tai kokonaan levytetyt. Osa navetan ulko-ovista on laudoitettu sisäpuolelta umpeen. Lisäksi väliosassa on umpeen levytetty oviaukko, jossa on mahdollisesti sijainnut navetan entinen ulko-ovi ennen työkonetilan rakentamista. Navetan ja karjakeittiön välissä on vanha ovi, jonka yläosassa on kuusiruutuinen ikkuna. Ullakon seinä- ja kattopinnat ovat verhoamattomat, lattia purettu ja tukirakenteet näkyvillä. Päätyseinissä on leveät kulkuaukot. Väliosan nurkassa on vanha kamina sekä vanhoja kiinteitä, maalattuja kaappeja.

Puojin päädyssä oleva hirsinen aitta. Tikkaat johtavat ylempään kerrokseen, jota valaisee kattolyhty. Seinällä on vanha 1950-luvun kaappi.

Päätyaitan oven yläpuolella on kaksi aittakilpeä. Laatan keskellä on seppeleellä ympäröity katkennut miekka, jonka molemmin puolin on viljatähkän kuvat. Vuosilukua ei ole merkitty. Sotainvalidien hyväksi järjestettyyn syyskeräykseen kuului 1950-luvulta lähtien viljakeräys, johon lahjoittaneet maanviljelijät saivat muistoksi kuvan mukaisen kuparisen aittakilven aitan seinään kiinnitettäväksi[42].

[42] Sotainvalidien veljesliitto

Autotallissa on valettu betonilattia sekä keltaiset, levypintaiset seinät ja katto.

Päätyaitan ullakkotila. Autotallin rankorakenteisesta ja laudoitetusta ulkoseinärakenteesta päätelleen aittojen väliin jäävä on osa rakennettu umpeen myöhemmin. Toisen aitan kuvassa näkyvä pääty on vaakaverhoiltu.

Karjakeittiössä on vanha Porin Matti -tulisija. Tulisijan oikealla puolella olevasta ovesta on kulku navettaan.

Karjakeittiöön johtava ovi lienee 1950-luvulta.

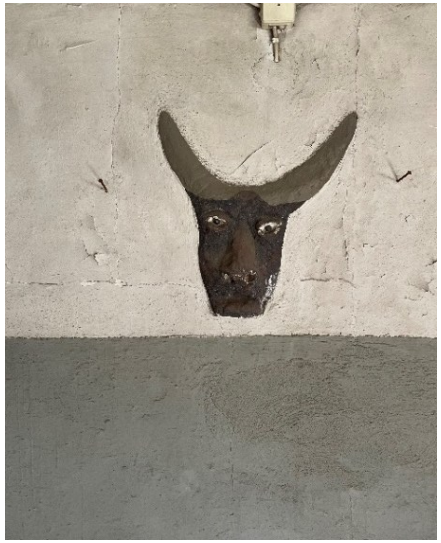

Puojin päätyyn sijoittuva liiteri.

Yksikerroksiseen välittävään osaan sijoittuu navetan tiloja. Välikatto on avattu ja kantavat rakenteet ovat näkyvillä.

Välittävään osaan sijoittuva työkonetila. Avoinna olevasta ovesta on kulku navettaan. Seinillä on vanhoja työkaluja.

Työkonetilan ja navetan välisessä seinässä on umpeen rakennettu oviaukko, jossa on mahdollisesti sijainnut aiemmin navetan ulko-ovi.

Navetta on yhtenäistä avointa tilaa. Yhdellä sivulla on ylisille johtavat puurakenteiset portaat.

Ullakolla navetan päädyissä on leveät kulkuaukot.

Pihapiirin muista rakennuksista poiketen navetan sokkeliin ei ole merkitty vuosilukuja. Rakennuksen eri osien tarkat rakennusajankohdat eivät ole tiedossa, mutta kuitenkin arvioitavissa sekä historiallisten ilmakuvien tarkastelun että aistinvaraisten havaintojen avulla.

Sisäpihan puoleinen puoji, liiteri pois lukien, edustaa pihapiirin vanhinta rakennuskantaa ja on osa alkuperäistä umpipihaa. Puojiin kuuluvien kahden aitan merkityksen viljan ja muiden elintarvikkeiden säilytyksessä voisi kuvitella olleen ilmeinen maatilan arjessa ja siten rakennusten ajoittuvan pihapiirin varhaisiin vaiheisiin 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen. Aittojen kattolyhtyjen T- tai kaksijakoiset ikkunat edustavat samaisen vuosilukujen vaihteen tyypillisiä ikkunatyyppejä. Aittojen ullakkotilaa on saatettu käyttää kesäisin makuutilana maatilan runsaslukuisessa perheessä. Aittojen välinen sola on ollut vähintään katettu ellei täydennetty myös ulkoseinin vuoteen 1946 mennessä historiallisten ilmakuvien perusteella. Puojin päätyyn jatkettu liiteri on ilmakuvien perusteella rakennettu vuosien 1946 ja 1996 välillä.

Navetan rakentamisen yhteydessä, arviolta 1950-luvulla, toinen aitta on muutettu oletettavasti varastointitilasta karjakeittiöksi ja yhteys aitan ikkunalliseen ullakkotilaan poistettu. Muutoksen yhteydessä hirsipinnat on peitetty sisäpuolelta 1940-1960-luvulla yleisesti lämmöneristeenä käytetyllä Toja-levyllä ja rapattu[43]. Uudet ulko- ja väliovet sekä kiintokalusteet ovat 1950-luvun mukaiset. Aittojen välissä oleva talli lienee tehty autotalliksi 1960-1970-lukujen tienoilla, jolloin autokanta Suomessa kasvoi nopeasti[44].

Navetta yksikerroksisine väliosineen rakennettiin puojin taakse historiallisten ilmakuvien mukaan vuosien 1946-1996 välillä, jolloin myös umpipihan yksi rakennuksista purettiin. Navetan arvioitu rakentamisajankohta ajoittuu 1950-luvun tienoille ulko- ja sisäovien sekä kiintokalusteiden ja valaisimien tyyliin pohjaten. Välittävään osaan liittyvä työkonetila on uusin lisäys navettarakennukseen. Limingassa maatalous koneistui nopeimmalla tahdilla 1960-luvulla[45], jonne myös työkonetilan rakentamisajankohta voisi sijoittua.

Ulkomuodoltaan navettarakennus kokonaisuudessaan on säilynyt hyvin. Puoji hahmottuu alkuperäisine piirteineen osaksi sisäpihaa ja suurempimittakaavainen navettaosa jää selkeästi taka-alalle. Puojin päätyy jatkettu liiteri sulautuu osaksi pitkänomaista rakennusmassaa yhtenevän vesikaton sekä julkisivumateriaalin turvin. Julkisivuissa on näkyvissä vanhaa, patinoitunutta hirsipintaa myöskin iäkkään pystyverhoilun ohella. Rakennuksen väritys on rakennusajankohdalle tyypillinen ja säilynyt. Julkisivuun liitetty katettu kuisti on erotettavissa alkuperäisestä rakennusmassasta. Aukotus on rakennusajankohdalle tyylillisesti sopivaa ja aittojen ullakkoikkunat ovat säilyneet oletettavasti alkuperäisinä. Myöhemmin lisätyt ikkunat ovat kooltaan vanhojen ikkunoiden kanssa yhtenevät, joskin ruutujaoiltaan eriävät. Paneloidut ulko-ovet ovat todennäköisesti 1950-luvulta ja ovat tyyliltään puojirakennukseen sopivat.

Puojin tilat ovat säilyneet rakennustyypille ominaisesti erillisinä tiloina omine sisäänkäynteineen ja myös ullakkokerros on säilynyt osin käytössä. Parhaiten säilynyt osa on päädyssä oleva aitta, joka sisätiloiltaan on oletettavasti pitkälti alkuperäisen mukainen. Sisätiloissa muutoin säilyneisyys alkuperäiseen tilanteeseen nähden on välttävä autotallin sekä toiseen aittaan tehdyn karjakeittiön kauttaaltaan levyllä peitettyjen pintojen vuoksi. Karjakeittiön sisäasu on toisaalta muutosajankohtaan nähden oletettavasti alkuperäinen ja 1950-luvun tyylille uskollinen. Todennäköisesti karjakeittiöksi muuttamisen yhteydessä kulku aitan ullakolle on purettu ja siten osa alkuperäisestä käyttötarkoituksesta hävinnyt. Myöhemmin rakennettu navetta lienee sisätiloiltaan säilynyt likimain alkuperäisessä asussaan ja pitää sisällään hyväkuntoisia 1950-luvun ovia ja kiintokalusteita.

[43] Sustera, 2023
[44] Tilastokeskus, 2007
[45] Korte, 1977, s. 156-158

Savusauna

Vanha savusauna on pienimittakaavainen, neliseinäinen ja harjakattoinen. Alkuperäinen osa erottuu hirsipintaisena vuonna 1996 toteutetusta pystylaudoitetusta eteis- ja pukuhuonelaajennuksesta[46]. Pihan puoleisille julkisivuille sijoittuu sisäänkäynti sekä ikkuna saunaosaan ja kulmaikkuna pukuhuoneen puolelle.

Sokkelissa on käytetty luonnonkiviä, mutta se on myös osin valettu ja maalaamaton. Vuosiluvuiksi sokkeliin on merkitty ”1915” hirsisen osan ja ”1996” laajennuksen kohdalle. Ulko-oven edessä oleva askelma on luonnonkiveä ja betonia. Seinät ovat punaiseksi maalatut. Nurkka- ja otsalaudat sekä ovien ja ikkunoiden pielilaudat ovat valkoiset. Hirsirakenteisessa osassa on piilutetut seinät sekä pitkänurkkasalvokset, joiden päät on maalattu valkoiseksi. Alin hirsikerta on uusittu.

Ikkunat ovat neliönmuotoisia ja kooltaan pieniä. Pukuhuoneen nurkkaikkunat ovat yksilasiset, kun taas saunan ikkunassa on kaksi lasia. Ulko-ovi on paneloitu ja maalattu.

Saunassa on kuparikatto. Sekä sauna- että pukuhuoneosan päällä olevalla katolla on pellitetyt lakeiset. Ulko-oven yläpuolella on metallinen, mahdollisesti käsityönä tehty sadevesikouru sekä siro syöksytorvi.

Laajennusosassa on valettu betonilattia. Seinät ovat sisäpuolelta verhoamattomat ja ulkoseinärakenne on näkyvillä. Saunan vastainen seinä on alkuperäisen osan punaiseksi maalattua hirsipintaa, jolle sijoittuu saunaan johtava vanha, puinen ovi. Pukuhuonelaajennuksessa on osin kiinteät puiset penkit. Pukuhuoneen kulmassa on kaksi yksiruutuista ikkunaa.

Savusaunassa on valettu betonilattia ja vihreäksi maalattu sokkeli. Seinäpinnat ovat hirsiset, piilutetut ja savusta tummuneet. Lauteiden alla hirsiseinään on tehty syvennys, jossa on rakennuslevy. Räppänä on päätyseinällä lauteiden yllä. Uusitun kiukaan taustalla on muurattu matala seinä, jonka yläpuolella vaakasuuntaista laudoitusta. Puupintaisessa katossa on lakeistorvi. Lauteet ovat uudet ja seinäkiinnitteiset. Saunassa on yksiruutuinen ikkuna pihalle päin.

Savusaunan oviaukko sijoittuu pihan puolelle. Hirsinen osa on alkuperäinen ja pystyverhoiltu osa myöhemmin lisätty.

Pihapiirin vanhinta rakennuskantaa edustava savusauna on ulkomuodoltaan erittäin hyvin säilynyt. Eriaikaiset osat erottuvat toisistaan muodostaen kuitenkin ehyen kokonaisuuden. Aukotustapa sekä ikkunat ja ovet ovat rakennuksen mittakaavaan ja tyyliin sopivat.

Sisätiloissa savusauna materiaalien osalta on osin säilynyt näkyvillä olevien, tummuneiden hirsien muodossa. Kiinteät kalusteet ja lauteet on uusittu ajan saatossa. Alkuperäisen laajentamattoman savusaunan päätyseinä sekä saunan alkuperäinen ulko-oven sijainti ovat näkyvissä eteistilassa. Lautarakenteinen laajennusosa on tyypillinen ja säilynyt todennäköisesti alkuperäisen mukaisena.

[46] Pohjois-Pohjanmaan liitto, 1998

Lähikuvia saunan iäkkäästä hirsiseinästä. Alin hirsikerta on uusittu ja salvoksen päädyt jätetty maalamatta.

Savusaunan eri-ikäisiä julkisivuja. Päätyyn on sijoitettu kukkapenkki.

Savusaunan alkuperäinen sisäänkäynti on säilynyt samalla paikalla pukuhuoneen sisällä. Pukuhuonetta kiertää osin kiinteä penkki. Kulmaan on sijoitettu ikkunapari.

Savusaunan hirsiset seinät ovat tummuneet ajan saatossa. Katossa on lakeistorvi. Lauteet ja kiuas ovat myöhemmin uusitut.

Pihasauna

Pihasauna on ulkohahmoltaan pitkä ja kapea sekä harjakattoinen. Julkisivuun lovettu sisäänkäynti jakaa massan kahteen eri kokoiseen osaan. Uutta asuinrakennusta kohti olevaa julkisivua ei ole aukotettu.

Saunassa on vihreäksi maalattu, lautamuottiin valettu betonisokkeli, johon ei ole merkitty vuosilukua. Sisäänkäyntisyvennyksen lattia on laudoitettu ja sisäänkäynnille johtavat portaat ovat betonia. Julkisivut ovat vaaleat ja vaakaverhoillut. Nurkka- ja otsalaudat sekä ikkunoiden ja ovien pielilaudat ovat yksinkertaiset ja harmaat.

Ikkunat ja ulko-ovet ovat todennäköisesti 1950-luvulta. Kaksiosaiset ikkunat sijoittuvat saunan lyhyeen päätyyn sekä rakennuksen takajulkisivulle. Sisäänkäyntisyvennyksessä on ovi saunaan sekä liiteriin. Liiterin päädyssä on pariovi. Kaikki ulko-ovet ovat paneelipintaisia ja harmaaksi maalattuja.

Katto on tiilinen ja sieltä kohoaa yksi muurattu piippu. Sisäänkäynnin yllä on toisesta päästään irronnut siro sadevesikouru. Rakennuksessa on avoräystäs.

Saunassa on valettu betonilattia, jonka vihreä pintamaali on osin kulunut pois. Löylyhuoneessa on vaaleat pystypaneloidut seinät ja katto sekä varusteina vanha metallinen muuripata ja puukiuas. Kiukaan takana oleva seinä on muurattu ja rapattu. Saunassa on oletettavasti alkuperäinen kaksiosainen ikkuna.

Pukuhuoneessa on punaiseksi maalattu lautalattia, levytetyt seinät sekä vihreäksi maalattu muurattu piippu. Katossa on valkoinen paneeli ja listat. Saunaan johtava korkealla lasiovella varustettu väliovi lienee alkuperäinen. Pukuhuonetilan ulkoseinällä on kaksiosainen vanha ikkuna. Tilassa on pintavedetyt sähköt sekä oletettavasti alkuperäisiä valaisimia 1950-luvulta. Liiteri on sisäpuoleltaan kauttaaltaan vuoraamaton.

Pihasaunan säilyneisyysaste on hyvä ja rakennus on oletettavasti alkuperäisen mukaisessa asussaan niin ulko- kuin sisäpuolellakin.

Pihasaunan pihan puoleisessa julkisivussa ei ole ikkuna-aukkoja. Keskellä oleva välikkö jakaa rakennuksen sauna- ja liiteriosaan.

Liiterin päädyssä on paneelipintainen pariovi. Kaksiruutuiset ikkunat sijoittuvat tien puoleiselle julkisivulle sekä saunapäätyyn.

Kulku saunaan on pukuhuoneen kautta. Alla oikealla on pariovinen liiteri.

Sauna lienee pääosin alkuperäisessä asussaan.

Saunan ovet ja ikkunat ovat todennäköisesti alkuperäiset 1950-luvun tienoilta.

Aitta

Vanha aitta on suojaisasti puiden lomassa vanhan asuinrakennuksen takana. Aitta on suoraseinäinen, harjakattoinen ja pohjamitoiltaan noin 2 x 2 metriä.

Aitassa on nurkkakiviperustus ja luonnonkiviaskelma oviaukon edustalla. Seinät ovat hirsipintaiset ja salvoksena on pitkänurkka. Päädyissä julkisivun yläosa on rimoitettu. Ulkoseinät on maalattu kauttaaltaan punaiseksi ja hirsisalvokset valkoiseksi. Oven ja ikkunan pielilaudat ovat valkoiset ja yksinkertaiset. Ulko-ovena on mahdollisesti alkuperäinen, myöhemmin ruskeaksi maalattu lautaovi, jossa pystylautoja tukevat vaakasuorat pienat. Ovessa on vinoneliön muotoinen avainkilpi. Ulko-oven yläpuolella oleva ikkuna on yksiruutuinen. Katto on koottu vihreistä peltilevyistä.

Sisäpuolella aitassa on lankkulattia ja hirsipintaiset seinät. Katon tukirakenteet ja aluslaudoitus ovat näkyvillä.

Hirsiaitta on säilynyt erittäin hyvin. Sekä ulko- että sisäpuoli vastannevat alkuperäistä tilannetta ja hirsikehikko on säilynyt hyvässä kunnossa läpi vuosien.

Vanha hirsiaitta sijoittuu suojaisasti iäkkään kuusen juurelle.

Lähikuvassa aitan vanhaa hirsistä ulkoseinää. Salvokset on maalattu valkoiseksi.

Rakennuksen julkisivut ovat kauttaaltaan punaiseksi maalatut. Päädyissä on pystyverhoillut yläosat.

Sisätiloissa todetaan hirsikehikon tehdyn ulkoseinän ja vesikaton leikkauspintaan asti. Yläosa on pystyverhoiltu. Seinän yläosaan on kiinnitetty vanhan asuinrakennuksen sekä navetan parsien piirustukset.

Oven yläpuolella on neliön muotoinen ikkuna. Kalusteina aitassa on puurunkoinen sänky ja seinähylly.

Lato

Pihapiirin laidalle sijoittuva lato on pitkä ja harjakattoinen, ja koostuu kahdesta erillisestä, saman katon alle jäävästä vanhasta ylöspäin levenevästä ladosta. Osien välissä on muutaman metrin levyinen välikkö, jonka kautta on kulku molempiin latoihin todennäköisesti myöhemmin suurennettujen oviaukkojen kautta. Välikkö on voinut toimia myös hevosella läpiajettavana solana[47].

Ladossa on nurkkakiviperustus. Seinäpinnat ovat pyöröhirrestä ja harvahkot hirsikertojen väliin jäävien rakojen vuoksi. Salvostyyppinä on koirankaula. Päädyissä ulkoseinien yläosa on rimoitettu ja punainen. Ladossa on vihreä peltikatto ja avoräystäät. Otsalaudat ovat valkoiseksi maalatut. Väliosan takaseinä on umpinainen ja vuorattu pellillä. Toisessa ladossa on laudoitettu lattia.

Lato on säilynyt hyvin sekä kahden aiemmin erillisen ladon että niiden muodostaman kokonaisuuden osalta. Hirsikehikot lienevät liki alkuperäisen mukaiset lukuun ottamatta todennäköisesti suurennettuja kulkuaukkoja. Kahden ladon muodostama kokonaisuus keskelle jäävine solineen on tyypillinen.

Saman katon alle kootut aiemmin erilliset ladot erottuvat omiksi yksiköikseen keskelle jäävän solan turvin.

[47] Salmela, 2001, s. 54

Päätykolmio on pystyverhoiltu ja maalattu punaiseksi.

Latojen väliin jäävän solan takaseinä on tehty umpeen ulkopuolisella peltiverhouksella.

Maakellari

Maakellari koostuu kahdesta harjakattoisesta osasta: kellarista sekä eteisestä, joka porrastuu pihan puolella matalammalle. Maakellarin ympärillä maa-ainesta on nostettu rakennuksen seiniä vasten.

Maakellarin seinät ovat lautamuottiin valetut. Seinien yläosassa on punainen pystysuuntainen puuverhous. Ulko-ovi on paneloitu ja punainen ja sen yläpuolelle on merkitty vuosiluku ”1960”. Maakellarissa on tiilikatto.

Kellarin sisällä on valettu betonilattia. Lautamuottiin valetut betoniseinät ja -katto on maalattu valkoiseksi.

Maakellari on oletettavasti säilynyt alkuperäisen mukaisena 1960-luvulta.

Maakellari jää tarkoituksenmukaisesti suurimmaksi osaksi ympäröivän maa-aineksen peittoon. Rakennuksen sivuille on tehty istutuksia ja portaat.

Käynti kellariin on pihan puoleisesta punaisesta paneelipintaisesta ovesta. Takaseinällä on luukku, jonne johtavat kiviportaat.

Maakellari koostuu eteistilasta sekä itse kellarista.

Huussi

Huussissa on valettu sokkeli ja sisäänkäyntiporras. Huussi on harjakattoinen ja sen ulkoseinät ovat päädyissä pystysuuntaan ja sivuilla vaakasuuntaan puuverhotut ja maalattu punaiseksi. Sisäänkäyntisivulla oleva ovi on puinen. Oven vasemmalla puolella on yksiruutuinen ikkuna. Katto on vihreää peltiä ja siihen liittyy sisäänkäyntisivulla vesikouru ja syöksytorvi.

Sisältä huussi on verhoamaton lattiaa lukuun ottamatta.

Huussi on oletettavasti säilynyt alkuperäisen mukaisena 1960-luvulta.

Huussin punaiset ulkoseinät on osin pysty- ja osin vaakaverhoillut. Sisäänkäynnin vieressä on neliön muotoinen ikkuna.

Seiniä ei ole verhoiltu sisäpuolelta. Ikkunan alapuolella on kaksi vanhaa hevosenkenkää.

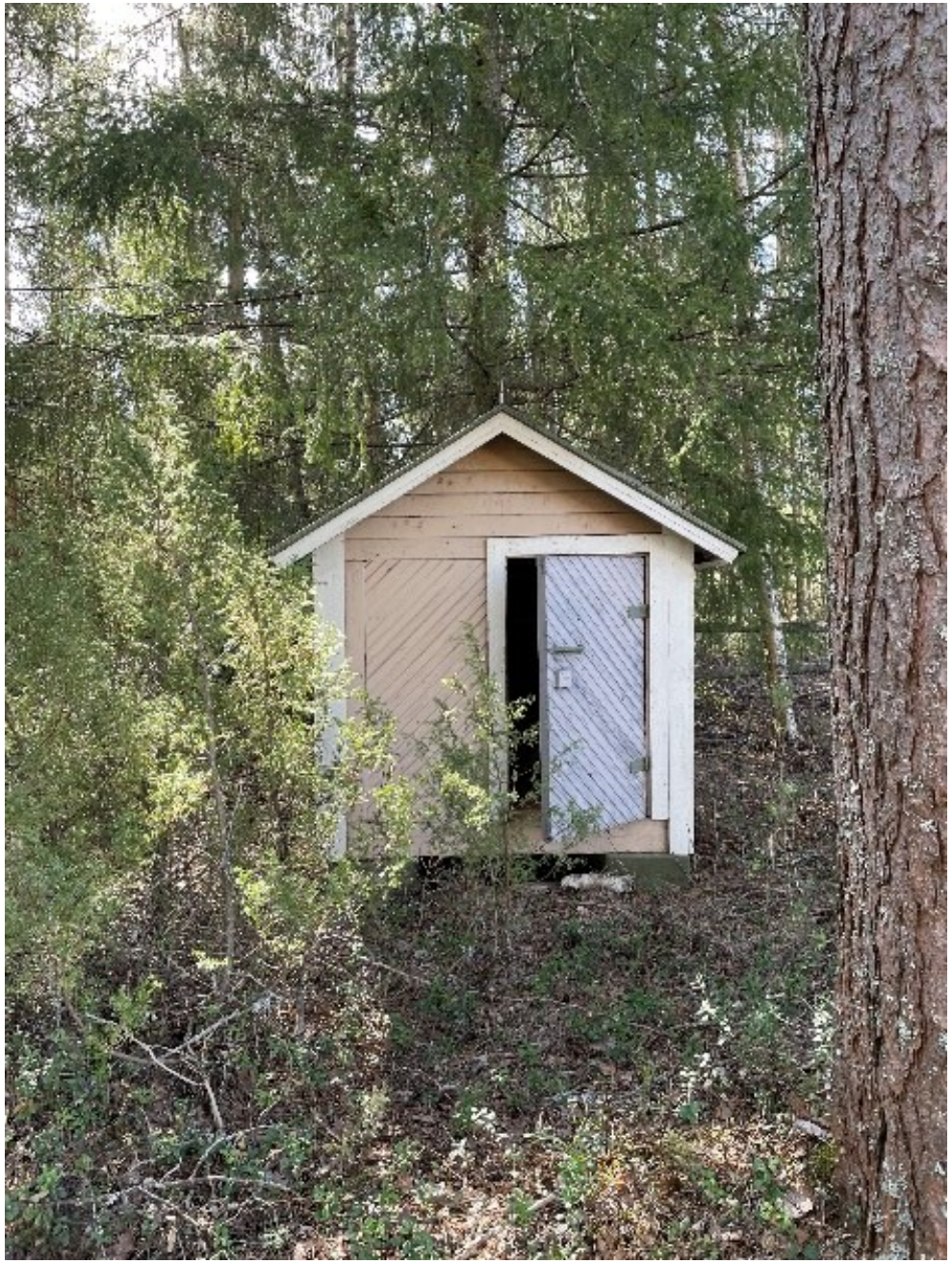
Leikkimökki

Aiemmin maitohuoneena käytetty leikkimökki on perustettu betonikivien päälle. Julkisivut ovat vaaleat ja vaakaverhoillut. Oletettavasti vanhan poistetun oven kohdalla on vinoverhous. Ovi on puinen ja vaaleansininen. Toisella pitkällä sivulla on yksiruutuinen ikkuna. Leikkimökissä on peltikatto.

Leikkimökki on ulkohahmoltaan alkuperäisen maitohuoneen mukainen. Umpeen rakennettu pariovi hahmottuu myöhemmin uudelleenverhoillusta julkisivusta.

Leikkimökki maastoutuu kasvillisuuden sekaan. Toisella pitkällä sivulla on neliön muotoinen, yksiruutuinen ikkuna.

Sisäänkäynti on päädyssä. Alkuperäisesti päädyssä lienee ollut pariovi, jonka osin umpeen rakennettu osa erottuu vinolaudoituksena.

6 Yhteenveto

Granlundin pihapiiri sijaitsee noin 7 kilometrin päässä Limingan keskustasta keskeisellä paikalla Tupoksen kylässä. Kaupunkirakenteellisesti merkittävällä paikalla kolmen tien risteyskohdassa olevan pihapiirin läheisyyteen sijoittuu kylän keskeisiä lähipalveluita, kuten koulu ja kirjasto, sekä pientaloasumista. Lähiympäristöstään pihapiiri erottuu avoimena säilyneen vanhan peltoalueen myötä, mutta kohde on muutoin hyvin suojainen runsaan ja iäkkään puuston turvin.

Pihapiiri sai alkunsa 1800-luvun loppupuolella Jaakko Granlundin tullessa paikalle torppariksi. Sekä hänen että myöhempien sukupolvien toimesta tila rakentui perinteiseksi talonpoikaispihapiiriksi asuin- ja talousrakennuksineen. Sittemmin yhdeltä sivultaan avattu umpipiha muodostuu hirsisestä 1920-luvulla rakennetusta vanhasta asuinrakennuksesta, osin hirsisestä navettarakennuksesta arviolta 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta sekä 1950-luvulla rakennetusta uudesta asuinrakennuksesta. Perinteisen maalaistalon pihapiirin mukaisesti sisäpihan ulkopuolelle sijoittuvat vapaasti muut talous- ja apurakennukset: aitta, savu- ja pihasauna, lato, maakellari, huussi ja leikkimökki.

Kohde edustaa alueen historiallisen kehityksen vaiheita. Torpat sekä myöhemmin maalaispihapiirit olivat olennainen osa alueen maisemaa ja rakennuskulttuuria 1700- ja 1800-luvuilta lähtien. Granlundin pihapiiri on esimerkki aikakautensa talonpoikaisrakentamisesta, jossa asuinrakennukset ja navetta muodostavat keskeisen pihan kehyksen. Osaksi pihapiiriä lukeutuva talon- ja karjanpitoon liittyvä rakennuskanta on osaltaan antanut edellytykset tilalla vaadittaville toiminnoille ja elämäntavalle. Vanha asuinrakennus edustaa talonpoikaisarkkitehtuurin Pohjois-Pohjanmaalaista erikoisuutta, pohjalaistaloa, hirsikehikosta ulkonevine kuisteineen ja korkeahkoine julkisivuineen. Myös navettarakennuksen osana oleva aittarivi sekä 1800-luvulta peräisin oleva savusauna ja vaateaitta ovat tyypillisiä aikakautensa arkkitehtuurin esimerkkejä.

Pihapiirin kannalta suurin muutos on ollut alkuperäistä umpipihaa länsisivulta rajanneen talousrakennuksen, todennäköisesti navetan, purkaminen ja uuden rakentaminen aittarivin taakse. Muutos johtui todennäköisesti 1960-luvulla alkaneesta yleisestä maatalouden kehityksestä, jonka myötä pienemmät talousrakennukset saivat väistyä suurempien tuotanto- ja talousrakennusten tieltä. Muutoksen takia sisäpiha on yhdeltä sivultaan avoin, mutta tasapainoinen rajautuessaan samaa mittakaavaa oleviin rakennuksiin.

Molempiin asuinrakennuksiin on kohdistunut 1980-luvun tienoilla laajennustoimenpiteitä sekä tilamuutoksia. Muutokset heijastelevat asumisen yleistä kehitystä ja molempia asuinrakennuksia on uudistettu nykyaikaistavalla otteella siten, että alkuperäisen rakentamisajankohdan piirteet ovat osin hävinneet. Myös aittariviin on kohdistunut tilamuutoksia, jotka eivät kuitenkaan näy rakennuksen ulkomuodossa. Toinen aitta on oletettavasti navettalaajennuksen yhteydessä muutettu käyttötarkoitukseltaan karjakeittiöksi ja karjakeittiön viereinen talli tehty autotalliksi todennäköisesti 1960-luvulla.

Alkuperäisen pihapiirin piirteet ovat säilyneet kohteessa hyvin. Keskeiset rakennukset muodostavat nykytilassaan pihapiirin umpipihamaisen keskustan, jonka ympärille tilan toiminnallisuutta tukeva monilukuinen apurakennusten joukko sijoittuu. Kasvillisuuden ja maiseman osalta sisäpiha on säilynyt maalaistalon pihapiirin mukaisesti avoimena. Pihapiiri on säilynyt ympärillä tiivistyneen kaupunkirakenteen keskellä suojaisana, maalaismaisena miljöönä myös aukeana pidetyn entisen peltoalueen ansiosta.

Rakennusten säilyneisyysaste on vaihteleva. Pihapiirin parhaiten säilynyt rakennus on 1800-luvulta peräisin oleva aitta. Osin samalla vuosisadalla rakennettu savusauna on myös etenkin julkisivuiltaan hyvin säilynyt. Navettarakennuksen osana oleva vanha puoji on julkisivuiltaan säilynyt hyvin ja tilamuutokset sekä laajennettu liiteriosa sulautuvat vaivatta osaksi rakennuksen massaa. Myös sisätilat ovat osin säilyneet varsin alkuperäisinä. Asuinrakennusten osalta vanha asuinrakennus on ulkohahmoltaan ja julkisivuiltaan säilynyt hyvin muutostoimenpiteistä huolimatta, mutta sisätiloissa alkuperäinen tilajärjestys ja materiaalit ovat täysin hävinneet. Uuden asuinrakennuksen osalta tilanne on päinvastainen. Sisätilat ovat kerrokselliset ja alkuperäisiä tiloja ja materiaaleja on säilynyt. Rakennuksen ulkohahmoa ja julkisivua puolestaan hallitsee vuonna 1979 toteutetun laajennuksen ulkoasu, joka mittasuhteiltaan ja materiaaleiltaan on 1950-luvun arkkitehtuurista poikkeava. Pihapiiriin myöhemmin 1900-luvulla rakennetut talous- ja apurakennukset ovat pääasiassa säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Granlundin pihapiiri on muistuma Tupoksen kylässä sekä lähialueilla edelleen harjoitettavasta maanviljelyn elinkeinosta. Kohde on säilynyt suojaisana yksikkönään iäkkään puuston ympäröimänä lähiympäristön muutoksista huolimatta. Peltojen ja metsäsarakkeiden rytmittämään maisemakuvaan sijoittuvassa pihapiirissä on yhä aistittavassa maalaismainen elämäntapa. Pihapiirin erityispiirteisiin kuuluvat Arvo Granlundin käsialaa olevat valaisimet ja ornamentiikka. Pihapiirissä on lisäksi

paikallisia erikoisuuksia, kuten ympyrän muotoon valettu uima-allas sekä koristeellinen ulkotulipaikka.

Rakennuskannan erityispiirteisiin lukeutuu lähes läpi pihapiirin yhtenevään tyyliin toteutettu detaljiikka muun muassa pielilaudoissa ja julkisivun liittymissä. 1800-luvun hirsiaitta ja savusauna ovat aikakautensa hyvin säilyneitä esimerkkejä ja niillä, sekä sisäpihaa rajaavalla osin erittäin hyvin säilyneellä aittarivillä, on arkkitehtonista arvoa. Vanhan asuinrakennuksen ulkohahmossa ja julkisivuissa säilyneet pohjalaistalon piirteet ovat arvokkaat.

Pihapiirin syntytarina toisintaa paikallista historiaa ja elämäntapaa. Pihapiirin asukkaat olivat myös mukana kylän kehityksessä muun muassa Tupoksen kyläkoulun ensiaskeleissa. Granlundin pihapiiri vaikuttaa olleen yksi Tupoksen kylän ensimmäisistä vakituisista asuinpaikoista ja nykytilassaan yli sata vuotta myöhemmin edustaa yhä alkuperäistä käyttötarkoitusta toiminnallisena ja kerroksellisena kokonaisuutena.

Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys on laadittu Limingan kunnan toimeksiannosta asemakaavamuutoksen liitteeksi. Vireillä olevan asemakaavamuutoksen luonnoksessa Granlundin pihapiirin tontti on osoitettu muuhun käyttöön ja kaavan toteutuessa pihapiiri puretaan. Selvityksen laatimisen aloitushetkellä kunta on pitänyt kuitenkin vanhimpien hirsirunkoisten rakennusten, aitan sekä vanhan asuinrakennuksen, siirtämistä mahdollisena. Selvityksessä on todettu myös muiden hirsirunkoisten rakennusten, savusaunan, aittarivin ja ladon, olevan osin hyvin säilyneitä ja arvokkaita. Edellä mainittujen rakennusten siirtämistä voitaisiin myös harkita. Kohteen arvot ja ominaispiirteet liittyvät kuitenkin vahvasti rakennusten muodostamaan kokonaisuuteen. Siten mahdollisesti yksittäisten rakennusten säilymisestä huolimatta merkittävä osa kohteen arvoista menetetään, mikäli pihapiirin purkamisen päädytään.

7 Lähteet

Kuvat

Valokuvat kohteen nykytilanteesta Lukkaroinen Arkkitehdit Oy:n ottamia, jollei toisin mainita.

Arvola, K. (1991). *Liminkalaiset sodissa.* Sotainvalidien veljesliitto.

Google. (Julkaisuaika tuntematon). https://www.google.com/maps/. Haettu 5.6.2025.

Ihalainen, M. (1995). *Kunnan väkeä. Liminkalaista kunnalliselämää vuodesta 1910 tähän päivään.* Raahen kirjatyö, Raahe.

Lauri Oino. (2007). *Nykykansantaitelija Arvo Granlund.* https://www.finna.fi/Record/ite.msl-483?sid=5070652146. Haettu 23.6.2025.

Oulun karttapalvelu. (2025). *Opaskartta.* https://kartta.ouka.fi/ims. Haettu 23.6.2025.

Vahtola, J. (1977). *Liminkalaisten historiaa.* Limingan kunta.

Rakennuspiirustukset

Limingan rakennusvalvonnan arkisto

Granlund, J. *Rakennuspiirustukset vanha asuinrakennus.*

Hietala, R. (1979). *Muutospiirustukset uusi asuinrakennus.*

Tuntematon. *Rakennuspiirustukset parret.*

Painetut lähteet

Arvola, K. (1991). *Liminkalaiset sodissa.* Sotainvalidien veljesliitto.

Härö, E., Kaila, P. (1976). *Pohjalainen talo.* Kyriiri Oy, Helsinki.

Ihalainen, M. (1995). *Kunnan väkeä. Liminkalaista kunnalliselämää vuodesta 1910 tähän päivään.* Raahen kirjatyö, Raahe.

Kaila, P., Pietarila, P., Tomminen, H. (1987). *Talo kautta aikojen. Julkisivujen historia.* Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Keränen, P. (2003). *Tuulimaa, Limingan kotiseutukirja*. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kovalainen, P., Louekari, A. (1994). *Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria.* Kustannus Pohjoinen, Oulu.

Niiranen, T. (1981). *Miten ennen asuttiin. Vanhat rakennukset ja sisustukset.* Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Salmela, A. (toim.). (2001). *Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito.* Oulun Tyypit Oy.

Vähäsöyrinki, H. (1994). *Kyläkoulua Tupoksessa 70 vuotta.* Oulun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.

Raportit, selvitykset ja kaavat

Limingan digitaalinen kaava-aineisto. (1990). *Asemakaavakartta nro 100.* https://kartat.sweco.fi/liminka/. Haettu 7.5.2025.

Limingan digitaalinen kaava-aineisto. (2024). *Kaavaluonnos II. Tupoksen asemakaavan muutos ja laajennus Vesikarin ja Saunarannan alueilla.* https://www.liminka.fi/wp-content/uploads/Tupoksen-asemakaavan-muutos-kaavakartta-luonnos-II.pdf. Haettu 21.5.2025.

Limingan kunta. (18.11.2024). *Asemakaavan selostusluonnos. Tupoksen asemakaavan muutos ja laajennus Vesikarin ja saunarannan alueilla.* https://www.liminka.fi/wp-content/uploads/Tupoksen-asemakaavan-muutos-kaavaselostus-luonnos-II-1.pdf. Haettu 21.5.2925.

Limingan rakennusvalvonnan arkisto

Tupoksen Vesikarin rakennuskaava. (1986).

Tupoksen kaavarunko. (1990).

Tupoksen kaavarungon havainnekuva. (1990).

Elektroniset lähteet

Finna. (Julkaisuaika tuntematon). *Nykykansantaiteilija Arvo Granlund.* https://www.finna.fi/Search/Results?lookfor=arvo+granlund&type=AllFields&page=2. Haettu 13.6.2025.

KorjausRYL E 1.1. (2023). Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys.

Maanmittauslaitos, Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat. https://www.paikkatietoikkuna.fi/historiallisetilmakuvat. Haettu 15.5.2025.

Pohjois-Pohjanmaan liitto. (1998). Kioski 3.0. kohderaportti Granlund.

Sotainvalidien veljesliitto. (Julkaisuaika tuntematon). *Sotainvalidipäivä 18. elokuuta. https://sotainvalidit.fi/sotainvalidien-perinnetyo/sotainvalidipaiva-18-elokuuta/.* Haettu 4.6.2025.

Sustera. (3.7.2023). *Toja-levy.* https://sustera.fi/ajankohtaista/asumisvinkit/toja-levy/. Haettu 16.6.2025.

Tilastokeskus. (16.10.2007). *Vuosisata suomalaista autoilua.* https://stat.fi/tup/suomi90/lokakuu.html. Haettu 16.6.2025.

Haastattelut

Heikki Rantala, Tupoksen kiinteistöhuolto. Puhelinhaastattelu 20.5.2025.

Markus Vappula, Limingan kunnan tarkastusrakennusmestari. Haastattelu 19.5.2025.

Selvityksen tekemistä ohjasivat

Limingan kunta

Aatu Jämsä, kunnanarkkitehti

Oulun museo- ja tiedekeskus

Sari Alajoki, rakennustutkija